

OPENBAAR MINISTERIE

Strafbare Discriminatie in Beeld 2017

Inhoudsopgave [1/2]

Samenvatting	4
Inleiding	6
Strafbare discriminatie en het Openbaar Ministerie in 2017	7
De betekenis van de discriminatiecijfers in het rapport	11
Het jaar 2017 in vogelvlucht	14
Instream specifieke discriminatiefeiten per parket	18
Instream specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel	19
Instream discriminatiegronden bij specifieke discriminatiefeiten	20
Waar vinden specifieke discriminatiefeiten plaats?	23
Achtergrond van verdachten van specifieke discriminatiefeiten	25
De relatie tussen de aangever van specifieke discriminatiefeiten en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan	27
Hoe worden specifieke discriminatiefeiten gepleegd?	28

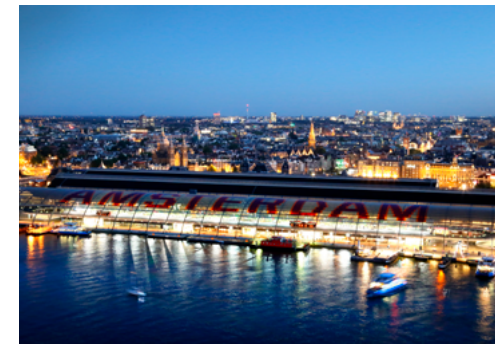

dis·cours, het, dis·cour·sen.
 dis·cre·di·te·ren, dis·cre·di·teer·de,
 ge·dis·cre·di·teerd.
 dis·cree·t, dis·cree·te; dis·cree·ter, dis·cree·tst.
 dis·cree·pan·tie, de (v.), dis·cree·pan·ties.
 dis·cree·tie, de (v.).
 dis·cri·mi·nant·ana·ly·se, de (v.).
 dis·cri·mi·na·tie, de (v.), dis·cri·mi·na·ties.
 dis·cri·mi·na·tie·ver·bod, het.
 dis·cri·mi·na·tie·zaak, de,
 dis·cri·mi·na·tie·za·ken.
 dis·cri·mi·na·toir, dis·cri·mi·na·toi·re.

Inhoudsopgave [2/2]

Instroom CODIS-feiten per parket	29
Instroom CODIS-feiten per artikel	33
Instroom discriminatiegronden bij CODIS-feiten	36
Waar vinden CODIS-feiten plaats?	37
Achtergrond van verdachten van CODIS-feiten	38
De relatie tussen de aangever van CODIS-feiten en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan	39
Afdoening specifieke discriminatiefeiten OM	40
Uitspraken van de rechter	42
Een greep uit 2017	43
Bijlage 1: Discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht	44
Bijlage 2: Toelichting discriminatiegronden in het Wetboek van Strafrecht	46
Bijlage 3: Verklarende woordenlijst	47

Samenvatting

In het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld 2017* (voorheen: *Cijfers in Beeld*) wordt gerapporteerd over de in 2017 ingestroomde en afgedane specifieke discriminatiefeiten bij het Openbaar Ministerie (OM). Specifieke discriminatiefeiten zijn de feiten die worden ingeschreven en waar een beslissing over wordt genomen op grond van één van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr): artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr.

In het rapport wordt tevens gerapporteerd over ingestroomde commune feiten met een discriminatie-aspect (CODIS-feiten). CODIS-feiten betreffen feiten waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen.

Het strafrecht is één van de middelen om discriminatie aan te pakken: met een vervolging kan een krachtig signaal aan de samenleving worden gegeven dat discriminatie niet wordt getolereerd. Met de publicatie van dit rapport (april 2018) worden specifieke discriminatiezaken en zaken betreffende commune feiten met een discriminatie-aspect in beeld gebracht. Zo wordt inzicht gegeven in de aanpak van discriminatie door het OM.

In 2017 behandelde, beoordeelde en vervolgde het OM onder meer de volgende discriminatiezaken:

- Geweld waarbij de slachtoffers homoseksueel zijn.
- Discriminatie door voetbalsupporters, tijdens en rondom voetbalwedstrijden. Vaak van antisemitische aard.
- Verschillende verdachten die discriminerend reageerden op de Kick Out Zwarte Piet-selfie op Facebook, verschenen in 2017 voor de rechter.¹
- Een docent van een naaicursus kreeg een strafbeschikking in de vorm van een boete van €300 voor het weigeren van een cursist met een hoofddoek.²
- Discriminerende uitingen op *social media*, waaronder een uiting die door de Turkse media wordt opgemerkt en daar in het nieuws is gekomen. De verdachte kreeg

¹ Parketnummers: 01-108513-17, 01-125298-17, 01-172397-17, 02-167973-17, 16-659750-17, 18-100728-17, 18-162902-17, 18-162903-17.

² Parketnummer: 02-173815-16.

een week voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van twee jaar. De uitspraak is onherroepelijk.³

- Ook de rechtszaken inzake de belediging en bedreiging van Sylvana Simons vonden in 2017 plaats.⁴
- De huisbaas van een flatgebouw krijgt een beledigende mail waarin door een bewoner van de flat op meerdere gronden wordt gediscrimineerd, namelijk op grond van ras en godsdienst/levensovertuiging.⁵
- Een vrouw krijgt ruzie met een andere bewoner van een flatgebouw waar zij woont. De bewoner bedreigt haar op grond van haar handicap: "(...) jij met je ene kanker arm, ik pak je toch wel". De bewoner wordt veroordeeld tot één dag jeugddetentie en 20 uur taakstraf. De uitspraak is onherroepelijk.⁶
- Discriminatie bij burenruzies, verkeersconflicten, in het openbaar vervoer, op straat en in openbare gelegenheden, of in andere situaties van het dagelijks leven.

³ Parketnummer 08-050465-17.

⁴ Rechtbank Amsterdam 18 mei 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:3343, ECLI:NL:RBAMS:2017:3344, ECLI:NL:RBAMS:2017:3346, ECLI:NL:RBAMS:2017:3347, ECLI:NL:RBAMS:2017:3349, ECLI:NL:RBAMS:2017:3350, ECLI:NL:RBAMS:2017:3351, ECLI:NL:RBAMS:2017:3352, ECLI:NL:RBAMS:2017:3353.

⁵ Parketnummer 09-135733-17.

⁶ Parketnummer 13-156103-17.

Instream specifieke discriminatiefeiten

In 2017 stroomden 144 specifieke discriminatiefeiten in, behorend bij 138 verschillende zaken. De specifieke discriminatiecijfers zijn ten opzichte van 2016 gedaald, maar liggen iets hoger dan in 2013, 2014 en 2015.

Bij de 144 specifieke discriminatiefeiten werd het meest gediscrimineerd op grond van huidskleur, etniciteit, en nationale of etnische afkomst (42%), gevolgd door discriminatie gericht tegen Joden (41%). Daarna was de discriminatie het vaakst gericht tegen personen op grond van hun seksuele gerichtheid (8%) en moslims (7%).

De specifieke discriminatiefeiten vonden het vaakst plaats tijdens of rondom sportevenementen (42%). Al deze feiten betroffen leuzen of uitingen van supporters. 19% van de discriminatiefeiten vond plaats op het internet en 13% vond plaats op straat of in openbare gelegenheden.

dis·cours, het, dis·cour·sen.
 dis·cre·di·te·ren, dis·cre·di·teer·de,
 ge·dis·cre·di·teerd.
 dis·cree·t, dis·cre·te; dis·cre·ter, dis·cree·tst.
 dis·cre·pan·tie, de (v.), dis·cre·pan·ties.
 dis·cre·tie, de (v.).
 dis·cri·mi·nant·ana·ly·se, de (v.).
 dis·cri·mi·na·tie, de (v.), dis·cri·mi·na·ties.
 dis·cri·mi·na·tie·ver·bod, het.
 dis·cri·mi·na·tie·zaak, de,
 dis·cri·mi·na·tie·za·ken.
 dis·cri·mi·na·toir, dis·cri·mi·na·toi·re.

Instream CODIS-feiten

In 2017 stroomden 187 CODIS-feiten in, behorend bij 154 verschillende zaken. In het geval van de CODIS-feiten is er ten opzichte van 2016 een flinke daling te zien, maar ligt het aantal iets hoger dan in 2015.

Bij CODIS-feiten zag het discriminatie-aspect het vaakst op huidskleur, etniciteit, en nationale of etnische afkomst (45%), gevolgd door homoseksuele gerichtheid (29%). In 9% van de gevallen zag het discriminatie-aspect op Joden. Het percentage in geval van een discriminatie-aspect gericht tot moslims is even hoog (9%).

Bij 63% van de ingestroomde CODIS-feiten betrof het commune feit waarbij het discriminatie-aspect meespeelde eenvoudige belediging (artikel 266 Sr), bij 10% van de ingestroomde CODIS-feiten is dat bedreiging (artikel 285 Sr), bij 9% openlijke geweldpleging (artikel 141 Sr) en in 6% van de gevallen betrof het commune feit mishandeling (artikel 300 Sr).

Inleiding

Het rapport *Strafbare Discriminatie in Beeld* is opgesteld door het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD) van het Openbaar Ministerie (OM).

In *Strafbare Discriminatie in Beeld* wordt gerapporteerd over de ingestroomde en afgedane specifieke discriminatiefeiten bij het Openbaar Ministerie (OM). Specifieke discriminatiefeiten zijn de feiten die worden ingeschreven en waar een beslissing over wordt genomen op grond van één van de discriminatieartikelen uit het Wetboek van Strafrecht (Sr): artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g of 429quater Sr. In het rapport wordt tevens gerapporteerd over ingestroomde commune feiten met een discriminatie-aspect (CODIS-feiten).

Discriminatie is een uiting van onverdraagzaamheid tegen medemensen en staat op gespannen voet met de beginselen en principes waarop onze samenleving is gebouwd. Door de instroom en afdoening van discriminatiezaken in beeld te brengen, wordt het belang dat het OM hecht aan het thema discriminatie mede tot uitdrukking gebracht.

De cijferrapporten van het OM over strafbare discriminatie gaan terug tot en met 1998, het jaar waarin het LECD is opgericht. In *Strafbare Discriminatie in Beeld* wordt een overzicht gegeven van het aantal discriminatie-

feiten dat in het voorgaande jaar bij het OM is ingestroomd en afgedaan; er wordt een beeld gegeven van de aard en verschijningsvorm van de ingestroomde discriminatiefeiten, en er wordt inzichtelijk gemaakt wat de verschillende wijzen van afdoening zijn geweest. Om ontwikkelingen door de jaren heen te kunnen volgen, beslaat het rapport een periode van vijf jaar.

Het rapport dient onder andere als een terugkoppeling aan het College van procureurs-generaal en aan alle parketten over het aantal en de aard van discriminatiefeiten waar het OM mee te maken krijgt, en de aanpak van strafbare discriminatie door het OM. Met de gegevens uit *Strafbare Discriminatie in Beeld* is het OM in staat het strafvorderlijk beleid betreffende discriminatie beter vorm te geven. Daarnaast kan het OM hiermee rapporteren over de aanpak van strafbare discriminatie aan de minister van Justitie en Veiligheid, onder andere in het kader van het verstrekken van informatie aan het VN-Comité betreffende de bestrijding van rassendiscriminatie (CERD), de Europese Commissie tegen Racisme en Intolerantie van de Raad van Europa (ECRI), het EU-agentschap voor fundamentele rechten (FRA) en het OVSE Bureau voor Democratisering en Mensenrechten (ODIHR).

Strafbare discriminatie en het Openbaar Ministerie in 2017

Discriminatie in de Nederlandse wet

Het verbod op discriminatie is op verschillende plekken in de Nederlandse wet opgenomen. Zo is discriminatie opgenomen in artikel 1 van de Grondwet, de Algemene Wet Gelijke Behandeling, het Burgerlijk Wetboek, de Ambtenarenwet en in het Wetboek van Strafrecht. Al deze wettelijke verboden op discriminatie worden gekenmerkt door een eigen werking en reikwijdte.

De informatie en cijfers in dit rapport zien op strafbare discriminatie als opgenomen in het Wetboek van Strafrecht en op commune feiten met een discriminatie-aspect.

Discriminatie in het Strafrecht

In artikel 90quater Sr is de definitie van discriminatie in het strafrecht opgenomen.⁷ De artikelen 137c tot en met 137g en 429quater Sr behelzen de zogeheten specifieke discriminatieartikelen. In deze specifieke discriminatieartikelen is strafbaar gesteld groepsbelediging, het aanzetten tot discriminatie, haat of geweld; het verspreiden van discriminerende uitingen of

⁷ Artikel 90quater Sr: Onder discriminatie of discrimineren wordt verstaan elke vorm van onderscheid, elke uitsluiting, beperking of voorkeur, die ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

voorwerpen, het steun verlenen aan discriminatie en tot slot: het discrimineren in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf.

In ieder artikel zijn de discriminatiegronden opgenomen waarop de uiting of handeling moet zien, wil het strafbaar zijn. Zo is groepsbelediging in de zin van artikel 137c Sr enkel strafbaar wanneer men zich beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

De specifieke discriminatieartikelen zijn onder te verdelen in twee categorieën: de *uitingsdelicten* (artikel 137c, 137d en 137e Sr) en *uitsluitingsdelicten* (artikel 137g

en 429quater Sr). De uitingsdelicten betreffen strafbare uitingen, bijvoorbeeld door middel van een uitspraak, een bericht op *social media* of een spandoek. De uitsluitingsdelicten maken het strafbaar om onder bepaalde omstandigheden personen feitelijk uit te sluiten (zoals het uitsluiten van een persoon in de horeca vanwege zijn etnische afkomst).

Naast de specifieke discriminatiefeiten kennen we commune feiten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, vernieling en brandstichting, maar ook doodslag, waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen.

Een COmmuun feit met een DIScriminatie-aspect wordt ook wel een 'CODIS-feit' genoemd.⁸ Het discriminatie-aspect moet zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr, genoemd op de vorige pagina. Het OM is daarbij ook alert op een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht als discriminatiegrond.

Als bij een feit mogelijk een discriminatie-aspect heeft meegespeeld, dan wordt daar tijdens het gehele opsporingsonderzoek door de politie en de vervolging door het OM grondig en zorgvuldig aandacht aan besteed. Deze zorgvuldigheid en de aandacht voor het discriminatie-aspect vangt direct aan zodra de mogelijkheid van een discriminatie-aspect zich voordoet. Indicaties dat sprake is van een discriminatie-aspect kunnen gestoeld zijn op alle feiten, omstandigheden of handelingen van het geval, en al die feiten en omstandigheden kunnen er dus aan bijdragen dat een discriminatie-aspect in juridische zin aantoonbaar is. Als wordt gescholden met discriminerende termen zoals 'vuile homo', wordt dat bijvoorbeeld in het onderzoek betrokken als een mogelijk discriminatie-aspect.

⁸ In dit rapport zal de term 'CODIS-feit' worden gebruikt zodra het gaat om een algemeen delict met een discriminatie-aspect.

Wanneer het OM beoordeelt dat er sprake is van een CODIS-feit, dan wordt door de officier van justitie in zijn requisitoir een strafverhoging van 50% of 100% geëist. Een discriminatie-aspect staat overigens niet in de tenlastelegging, en hoeft dus niet te worden bewezen, maar het discriminatie-aspect moet wel aantoonbaar aanwezig zijn om strafverhoging te kunnen eisen.

In het Wetboek van Strafrecht staat dus een beperkt aantal gedragingen, die in geval van een beperkt aantal discriminatiegronden, strafbaar zijn gesteld als discriminatie. Strafbare discriminatie is daarom beperkter dan wat men in het algemeen in het maatschappelijk leven als discriminatie kan ervaren. Het gevolg hiervan is dat niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, in dit rapport wordt behandeld. De betekenis van de cijfers in dit rapport wordt uiteengezet onder het kopje 'De betekenis van de discriminatiecijfers in het rapport'.

Het Openbaar Ministerie en strafbare discriminatie

Personen die worden verdacht van het plegen van een strafbaar feit, krijgen met het Openbaar Ministerie (OM) te maken. Het is immers de taak van het OM om strafbare feiten op te sporen, te beoordelen en te vervolgen. Daartoe werkt het OM nauw samen met de politie en

andere opsporingsdiensten. Deze samenwerking, waarbij de officier van justitie het opsporingsonderzoek leidt, moet bewerkstelligen dat een persoon die wordt verdacht van het plegen van strafbare feiten de juiste reactie krijgt op de al dan niet bewezen feiten, dat recht wordt gedaan aan de slachtoffers en dat zichtbaar is hoe op het plegen van strafbare feiten wordt gereageerd.

Strafbare feiten die door het OM kunnen worden vervolgd zijn opgenomen in de wet, waarbij het Wetboek van Strafrecht de basis vormt. Immers, een feit is pas strafbaar indien het feit daaraan voorafgaand als strafbaar feit staat beschreven in de wet. Zoals benoemd kent het Nederlandse Wetboek van Strafrecht verschillende vormen van strafbare discriminatie, en kan bij commune feiten uit het Wetboek van Strafrecht een discriminatie-aspect meespelen.

Het OM behandelt en beoordeelt al deze vormen van strafbare discriminatie, en bepaalt of er wordt overgegaan tot vervolging. Bij de beoordeling en vervolging van uitingen is artikel 10 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) van groot belang. Artikel 10 EVRM houdt in dat iedereen recht heeft op vrijheid van meningsuiting. Het staat iedereen immers vrij discussies te voeren over maatschappelijke kwesties, en deel te nemen aan het maatschappelijk debat, wat bij uitstek wordt beschermd door het recht op vrijheid van meningsuiting. Dit recht mag onder omstandigheden door het strafrecht worden ingeperkt, mits dat op een juiste wijze is afgewogen. Deze afweging kan per geval tot een andere uitkomst leiden. Immers, bij het bepalen van de verhouding tussen de vrijheid van meningsuiting en strafbare discriminatie dienen alle relevante omstandigheden van het concrete geval in de afweging te worden meegenomen. Het OM zet zich per geval in om de gemaakte afweging helder uit te leggen, bijvoorbeeld in het requisitoir ter terechtzitting of in een sepotbrief, zodat inzichtelijk is hoe de afweging is gemaakt.

Door middel van een strafrechtelijke aanpak van discriminatie wordt door het OM een duidelijk signaal afgegeven dat discriminatie, in welke vorm dan ook, niet wordt getolereerd. Iedere burger moet zich een

volwaardig burger kunnen weten en voelen en gevrijwaard blijven van uitlatingen en handelingen die hem als lid van een vermeend minderwaardige groep bestempelen. De aanpak van discriminatie is daarom van essentieel belang en een belangrijk speerpunt binnen het OM. In een democratische samenleving waarin iedereen gelijk is en mensenrechten worden gerespecteerd, kan discriminatie immers niet worden geaccepteerd.

Om de aanpak van discriminatie goed te laten verlopen, zijn de regels omtrent de opsporing en vervolging van strafbare discriminatie vastgelegd in de Aanwijzing discriminatie.⁹ In deze aanwijzing staat onder andere beschreven hoe aangiftes en meldingen van discriminatie door de politie dienen te worden afgehandeld en hoe de beoordeling en afdoening van discriminatiezaken door het OM dient te geschieden.

Bovendien is in 1998 het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie (LECD) van het OM opgericht. De werkzaamheden van het LECD worden in de volgende paragraaf besproken. Daarnaast kennen alle afzonderlijke parketten discriminatieofficiëren van justitie en andere discriminatie-portefeuillehouders. Zij zijn gespecialiseerd op het gebied van de aanpak van strafbare discriminatie.

⁹ Aanwijzing discriminatie, *stcr*. 2011, 19256.a

Het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie in 2017

Het Landelijk Expertise Centrum Discriminatie is een intern expertisecentrum van het OM en is onderdeel van het arrondissementsparket Amsterdam. Het LECD is speciaal belast met het onderwerp discriminatie en heeft als doel het optimaliseren van de strafrechtelijke handhaving inzake discriminatie, dat wil zeggen standpuntbepaling, advisering, beleidsvorming, opsporing, vervolging en rapportage.

Zo is de één van de taken van het LECD het zorg dragen voor een zo goed mogelijke behandeling van discriminatiezaken door het OM, vanaf het moment van opsporing en onderzoek tot een uitspraak van de hoogste rechter. Een andere taak van het LECD is het adviseren, informeren en stimuleren van medewerkers binnen het OM. Landelijk onderhoudt het LECD contact met officieren en andere medewerkers die gespecialiseerd zijn op het gebied van strafbare discriminatie. Zij kunnen contact opnemen met het LECD voor overleg en informatie. Tweemaal per jaar organiseert het LECD een bijeenkomst met alle portefeuillehouders. Bovendien houdt het LECD zich bezig met het opbouwen, bijhouden en organiseren van expertise. Zo onderhoudt het LECD een uitgebreid archief op het gebied van discriminatie met daarin jurisprudentie, adviezen,

literatuur, onderzoek op het gebied van discriminatie, wetgeving en beleidsstukken. Ook houdt het LECD een archief bij van requisitoirs in discriminatiezaken.

Naast de rol die het LECD binnen het OM vervult, overlegt het LECD regelmatig met partners als de politie en antidiscriminatievoorzieningen.

Tot slot is het de taak van het LECD om te rapporteren over de aard en de omvang van discriminatiezaken. Het LECD is sinds 1998 verantwoordelijk voor het opstellen van dit cijferrapport.

Alle werkzaamheden van het LECD vinden plaats onder de leiding van twee discriminatieofficieren, en onder verantwoordelijkheid van de Amsterdamse hoofdofficier van justitie. De discriminatieofficieren worden bij hun werkzaamheden ondersteund door twee beleidsmedewerkers en een medewerker beleidsondersteuning.

Het LECD bestaat dit jaar 20 jaar.

Discriminatieofficieren van justitie Jacobien Vreekamp en Paul Velleman (linksboven), tijdens de zitting inzake de beledigingen en bedreigingen van Sylvana Simons bij de rechtbank Amsterdam. Het proces ging van start op 12 april 2017 en op 18 mei 2017 deed de rechtbank uitspraak.

Van de 21 volwassen verdachten die terechtstonden voor opruiing, bedreiging of belediging van politica Sylvana Simons krijgen er vier een werkstraf (3 keer 60 uur en 1 keer 80 uur) en 16 een geldboete, variërend van 150 tot 450 euro. Eén verdachte is vrijgesproken omdat onduidelijk is of zijn discriminerende uitlating daadwerkelijk Simons betrof. 3 verdachten gingen in hoger beroep. Op 15 februari veroordeelde het Hof Amsterdam hen tot dezelfde straffen als in eerste aanleg.¹⁰

¹⁰ Rechtbank Amsterdam 18 mei 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:3343, ECLI:NL:RBAMS:2017:3344, ECLI:NL:RBAMS:2017:3346, ECLI:NL:RBAMS:2017:3347, ECLI:NL:RBAMS:2017:3349 en Gerechtshof Amsterdam 15 februari 2018, ECLI:NL:GHAMS:2018:536, ECLI:NL:GHAMS:2018:537 en ECLI:NL:GHAMS:2018:538.

De betekenis van de discriminatiecijfers in het rapport

Het rapport geeft een overzicht van de specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten die in 2017 bij het OM zijn ingestroomd, en de specifieke discriminatiefeiten die in 2017 door het OM en de rechter zijn afgedaan.

Het is van belang om 'feiten' niet te verwarren met 'zaken'. Zo kan een verdachte in één zaak, met één parketnummer, verdacht worden van meerdere feiten die worden opgenomen in het rapport. Denk bijvoorbeeld aan een verdachte aan wie in één zaak artikel 137c (groepsbelediging) en artikel 266 Sr (eenvoudige belediging) ten laste is gelegd. Zodra bij artikel 266 een discriminatie-aspect heeft meegespeeld, is er in één zaak sprake van een specifiek discriminatiefeit en een CODIS-feit. In het rapport komt dit terug als twee afzonderlijke feiten.

Het rapport geeft geen compleet beeld van alle discriminatie in Nederland in 2017. Niet alles wat in het dagelijks leven discriminatie wordt genoemd, wordt behandeld in dit rapport. De wettelijke taak van het OM is het opsporen en vervolgen van strafbare feiten. De feiten die in dit rapport terugkomen, betreffen dan ook feiten die óf zijn ingestroomd bij het OM omdat zij mogelijk strafbaar zijn op grond van één van de discriminatie-artikelen in het Wetboek van Strafrecht, óf een ander strafbaar feit betreffen waarbij discriminatie een rol heeft gespeeld.

Bovendien wordt niet altijd aangifte of melding gedaan van discriminatie.¹¹ Wordt er bij de politie wel melding of aangifte gedaan, dan is het mogelijk dat er geen verdachte wordt gevonden of dat er sprake is van onvoldoende bewijs. Een ander scenario is dat een incident bij de politie staat geregistreerd als specifiek discriminatiefeit, maar dat bij de beoordeling door het OM blijkt dat niet is voldaan aan één of meer bestanddelen van het specifieke discriminatie-feit. Bij commune feiten met mogelijk een discriminatie-aspect, die in de politiesystemen als discriminatie-incident geteld staan, kan na opsporing blijken dat het discriminatie-aspect niet aannemelijk kan worden gemaakt.

In al deze situaties stroomt een feit niet in bij het OM, en staat het feit dus niet in de cijfers van dit rapport. Het gevolg is dat mensen in 2017 mogelijk meer discriminatie

hebben ervaren dan de cijfers in dit rapport weergeven. Daarnaast verklaren deze situaties waarom de cijfers in dit rapport verschillen ten opzichte van de cijfers in het rapport van de politie.

De cijfers in het rapport zijn afhankelijk van allerlei factoren waar weinig invloed op uit te oefenen is. Zo kan één zaak al voor een groot verschil in de cijfers zorgen ten opzichte van voorgaande jaren. Het aantal van 144 ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en 187 ingestroomde CODIS-feiten in 2017 maakt, net als voorgaande jaren, dat het statistisch niet mogelijk is om vergaande conclusies te trekken over stijgingen of dalingen in de cijfers. Waar mogelijk zijn de conclusies en bevindingen die voortvloeien uit de cijfers terug te vinden in het rapport.

In het rapport zijn alle percentages per categorie afgerond. Hierdoor kan bij optelling van afzonderlijk weergegeven percentages het totaal soms iets onder of boven de 100% uitkomen.

¹¹ Wanneer men alle vormen van melden van discriminatie bij elkaar optelt (het melden bij politie en adv's, maar ook bij familie, een docent of bijvoorbeeld een manager), dan blijkt dat slechts één op de acht ervaringen met discriminatie ergens wordt gemeld. Zie: I. Andriessen, *Discriminatie herkennen, benoemen en melden*, Sociaal Cultureel Planbureau: Den Haag, 2017.

De registratie van specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten

Het registratiesysteem van het OM is de bron van de gegevens in dit rapport. De feiten die in de cijfers van het rapport zijn meegenomen, betreffen ten eerste ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en ten tweede commune feiten die in het registratiesysteem van het OM de maatschappelijke classificatie 'discriminatie' hebben gekregen, omdat mogelijk een discriminatie-aspect heeft meegespeeld.¹² Dat discriminatie-aspect moet aantoonbaar dan wel aannemelijk zijn om voor de rechter een strafverhoging te kunnen eisen. Zoals uitgelegd in de paragraaf 'Discriminatie in de Nederlandse wet' kan een discriminatie-aspect hebben meegespeeld bij het motief van de verdachte of de aanleiding van het feit, of wanneer van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om een feit indringender te plegen. Bij het OM is een aantoonbaar discriminatie-aspect dus breder dan enkel het mogelijke motief van de verdachte. Bestaat er twijfel over een al dan niet aantoonbaar discriminatie-aspect, dan moet dit wél worden aangevinkt in het systeem.

¹² De maatschappelijke classificatie 'discriminatie', kent zes verschillende categorieën: discriminatie ras, antisemitisme, seksuele gerichtheid, handicap, godsdienst/levensovertuiging en overig.

Afgedane specifieke discriminatiefeiten

De cijfers over de afgedane specifieke discriminatiefeiten betreffen de feiten waarover door het OM een eindsbeslissing is genomen, en de uitspraken van de rechter waarbij een specifiek discriminatiefeit ten laste is gelegd.

De categorieën in het rapport

Bij alle ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten is een dossieronderzoek verricht naar de grond(en) waarop de discriminatie ziet, de achtergrond van de verdachte¹³, waar het feit zich heeft voorgedaan, hoe het feit zich heeft voorgedaan en wat de relatie is tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan. Bij de CODIS-feiten valt de categorie 'hoe' echter af, nu op grond van het commune feit al duidelijk is hoe het feit zich heeft voorgedaan. Tevens zijn tijdens het dossieronderzoek opvallende bevindingen genoteerd.

Met betrekking tot de verschillende categorieën cijfers die in het rapport worden behandeld, zijn enkele aanpassingen doorgevoerd ten opzichte van het rapport van 2016. Een kort overzicht:

¹³ Voor zover dat uit het dossier is op te maken.

- Onder de categorie 'waar' een discriminatiefeit is gepleegd, valt onder andere 'tegen een opsporingsambtenaar'.¹⁴ Het LECD heeft besloten deze subcategorie te veranderen in 'tegen een persoon met een publieke functie'. Zo vallen ook medewerkers van openbaar vervoerbedrijven, zorg-, welzijn- en onderwijsinstellingen, politie en gemeente die te maken hebben met discriminatie onder deze subcategorie.¹⁵ Deze verandering heeft als gevolg dat de cijfers binnen deze subcategorie niet meer met voorgaande jaren kunnen worden vergeleken.
- Aan de categorie 'verdachte' van een discriminatiefeit is de subcategorie 'voetbal/sportsupporter' toegevoegd.¹⁶ Voor deze extra subcategorie is gekozen omdat in de afgelopen jaren is gebleken dat er veel voetbalsupporters als verdachte voorkomen in de

¹⁴ De categorie 'WAAR' slaat op de locatie waar een discriminatiefeit is gepleegd. Bij uitzondering valt ook 'tegen een opsporingsambtenaar' onder deze categorie. Deze subcategorie wordt al sinds de start van het rapport gehanteerd en voor de consistentie in het rapport en de vergelijkbaarheid is besloten de subcategorie, hetzij in dit rapport met een andere definitie, te behouden.

¹⁵ Met deze subcategorie wordt de definitie van het OM aangehouden, als gebruikt in de richtlijn voor de aanpak van geweld tegen personen met een publieke taak. Zie: <https://www.om.nl/onderwerpen/geweld-personen/>

¹⁶ De categorie 'VERDACHTE' zegt iets over de hoedanigheid of achtergrond van de verdachte die wordt verdacht van het plegen van een specifiek discriminatiefeit of een CODIS-feit.

onderzochte dossiers. Door de voetbal/sportsupporter als aparte groep verdachten mee te tellen wordt de omvang van het probleem betreffende voetbal-supporters goed in kaart gebracht.

- Tot slot is in dit rapport voor het eerst geanalyseerd wat de relatie is tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan. Deze analyse heeft geleid tot een vijfde categorie. Deze vijfde categorie bestaat uit de volgende subcategorieën:
 1. Aangifte van incident in buurt/wijk/directe leefomgeving van aangever
 2. Aangifte van werkgerelateerde discriminatie
 3. Aangifte van klantgerelateerde discriminatie
 4. Meerdere aangiftes
 5. Aangifte namens een organisatie of stichting
 6. Aangifte door publiek figuur
 7. Eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (in opdracht van OM)
 8. De aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan hebben geen specifieke relatie (overig)

De rapporten van andere organisaties

In Nederland rapporteren meerdere (overheids-) organisaties over discriminatie. De politie, de antidiscriminatievoorzieningen, het College van de Rechten van de Mens en het Meldpunt Internet Discriminatie (MiND) rapporteren jaarlijks over hun cijfers.

Alle organisaties hebben uiteenlopende (wettelijke) taken, en daardoor uiteenlopende registratiesystemen en informatieverzamelingen. Het gevolg is dat de cijfers in de rapporten van elkaar verschillen. De rapporten zijn niet met elkaar te vergelijken. Bovendien kunnen de cijfers uit de verschillende rapporten niet bij elkaar worden opgeteld.

Het jaar 2017 in vogelvlucht

In 2017 stroomden 144 specifieke discriminatiefeiten in, behorend tot 138 verschillende zaken. De specifieke discriminatiecijfers zijn ten opzichte van 2016 gedaald, maar liggen iets hoger dan in 2013, 2014 en 2015.

In 2017 stroomden 187 CODIS-feiten in, behorend tot 154 verschillende zaken. In het geval van de CODIS-feiten is er ten opzichte van 2016 een flinke daling te zien, maar ligt het aantal iets hoger dan in 2015.

Eén van de ontwikkelingen die al enige tijd te zien is, is de ontwikkeling van discriminatie op *social media*. In totaal vond 12% van alle ingestroomde discriminatiefeiten plaats op *social media*. Een aantal van deze feiten behoort tot de volgende zaken:

- Het Meldpunt Internet Discriminatie Nederland (MiND) doet bij het LECD aangifte van de volgende uitingen, geplaatst op een openbare Facebookpagina: *"Dood aan die kut moslims, schiet ze dood of gooi benzine over ze heen als ze in de moskee aan het bidden zijn", "Die kut moslim mongolen" en "Vieze varkens, kogel door de kop is de enigste oplossing voor die vieze zwartjoekels"*.¹⁷ Op 28 december 2017 doet de politierechter uitspraak in deze zaak. De rechter veroordeelt de verdachte, conform de eis van de officier van justitie, tot een werkstraf van 80 uur.¹⁸
- Verdachte reageert op Facebook op een foto van een pro-Palestina demonstratie op de Dam, onder andere met de volgende tekst: *"Afschieten die vieze Zionisten" en "Deze Zionisten hebben NIETS meegemaakt in de tweede wereld oorlog"*. Het dossier stroomt in met het strafbare feit 'opruiming'. Daarbij is de maatschappelijke classificatie 'discriminatie' aangevinkt. De verdachte ontvangt namens het OM een strafbeschikking, inhoudende een boete van €350,-.¹⁹

¹⁷ Parketnummer 01-213259-17.

¹⁸ Zie: <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Rechtbanken/Rechtbank-Oost-Brabant/Nieuws/Paginas/Veroordeling-voor-opruiming,-groepsbelediging-en-aanzetten-tot-discriminatie-via-Facebook.aspx>.

¹⁹ Parketnummer 13-201320-17.

- Bij verschillende parketten stroomden in 2017 de CODIS-feiten betreffende de Kick Out Zwarte Piet-selfie in. Deze *selfie* werd door anti-Zwarte Piet demonstranten op Facebook geplaatst na een demonstratie bij de intocht van Sinterklaas in 2015. De foto werd veel bekeken en kreeg veel reacties. Bepaalde reacties werden door het OM beoordeeld als strafbaar. In totaal worden acht verdachten vervolgd.
- Een gepensioneerde verdachte reageert via zijn Twitter-account met veel woede op verschillende nieuwsberichten en filmpjes. Verdachte plaatst onder andere de tekst: "*Allemaal uitroeien die kut Marokkanen en stinknegers!*". Tijdens het verhoor geeft de verdachte aan dat hij de reacties in een opwelling heeft geschreven, dat het niet zo was bedoeld en dat hij als mens niet zo in elkaar zit. Na de afweging van alle feiten en omstandigheden in deze zaak besluit het OM voorwaardelijk te seponeren, met als voorwaarde dat de verdachte zich een jaar lang niet schuldig maakt aan een strafbaar feit. Het OM benadrukt dat deze beslissing is gebaseerd op de uitzonderlijke omstandigheden van het geval.²⁰

Net als in de jaren vóór 2017 worden *social media* een steeds vaker gebruikt communicatiemiddel. *Social media*, zoals Facebook, Twitter en YouTube, zijn platformen waar iedereen gebruik van kan maken en waar zonder tussenkomst van anderen een groot publiek mee bereikt kan worden. *Social media* zijn mede belangrijk voor de maatschappij, omdat het voor iedereen mogelijk is om op een makkelijke en goedkope manier informatie en meningen te delen. De opkomst van social media betekent echter ook dat discriminerende uitingen snel en makkelijk kunnen worden verspreid en lang zichtbaar kunnen blijven. Het bereik van deze discriminerende uitingen kan daardoor groot zijn. Dit maakt dat in de tijd dat één verdachte van een strafbare uitlating op internet wordt opgespoord en vervolgd, duizenden anderen inmiddels al vele nieuwe uitlatingen hebben kunnen doen. Alhoewel het OM een krachtig signaal kan geven door strafbare uitingen op internet te vervolgen, zal alleen het strafrecht nooit genoeg zijn om te voorkomen dat steeds nieuwe discriminerende uitingen online verschijnen.

Bij de dossieronderzoeken van *social media*-zaken is onder andere opgevallen dat sommige verdachten een vergelijkbare verklaring geven voor hun gedrag. In de verhoren is dan terug te lezen dat de uiting een in een opwelling geschreven reactie op een foto, filmpje of nieuwsbericht betreft. Deze verdachten verklaren dat zij op het moment van schrijven boos of gepikeerd waren, en dat zij de uiting achteraf bezien soms nutteloos en overbodig vinden. Enkele verdachten zeggen spijt te hebben van hun daad.²¹ Het betuigen van spijt maakt de uiting op zichzelf niet minder kwalijk, maar toont wel aan dat twee keer nadenken voordat iemand besluit een dergelijke uiting op *social media* te plaatsen een strafrechtelijk onderzoek kan voorkomen. Zoals een rechter in één van de *social media*-zaken zei: "*Je gewoon alert moet zijn op wat je daar (lees: op Facebook) plaatst*".²²

²⁰ Parketnummer 13-192311-17, sepotgrond 55.

²¹ Zie o.a. parketnummers 01-108513-07, 18-100728-17, 16-659750-17, 18-162902-17, 18-652903,17, 13-192311-17, 13-659047-17, 02-167973-17, 18-050465-17.

²² <http://www.rtvoost.nl/nieuws/281326/voorwaardelijke-celstraf-voor-man-uit-zwolle-voor-racistische-uitspraak-op-facebook#>

De meerderheid van de antisemitische uitingen die in 2017 bij het OM zijn ingestroomd zijn voetbalgerelateerd. Dit betekent dat de antisemitische uitingen zijn gedaan door een zogenaamde 'voetbalsupporter', rondom of tijdens een voetbalwedstrijd. Veelal betreft het een reactie op de Amsterdamse voetbalclub Ajax. Supporters en spelers van deze voetbalclub dragen immers de geuzennaam 'Joden'. De uiting op grond waarvan de meeste 'voetbalsupporters' worden vervolgd luidt: *"Hamas, Hamas, Joden aan het gas"*.²³

In 2017 zijn 28 CODIS-feiten ingestroomd, waarbij het commune feit een geweldsdelict of een bedreiging betrof en het discriminatie-aspect gericht was op de discriminatiegrond 'seksuele gerichtheid'.

Zoals eerder is aangegeven is voor dit rapport voor het eerst gekeken naar de relatie tussen de aangever en de persoon tegen wie de aangifte is gedaan. Deze nieuwe categorie kent onder andere de subcategorie 'aangifte van klantgerelateerde discriminatie'; het gaat hierbij om feiten waarbij de aangever als potentiële klant wordt gediscrimineerd, of waarbij de aangever dóór een

(potentiële) klant wordt gediscrimineerd.²⁴ Van de laatstgenoemde relatie was sprake in een zaak waarbij een slager aangifte deed tegen een klant van zijn slagerij. De klant was kwaad omdat de slager enkel halal-vlees verkocht: *"Waarom verkopen jullie alleen Islamitische producten? (...) Jullie zijn buitenlanders, wij willen jullie niet"*. Omdat de uiting van de verdachte niet wettig en overtuigend kon worden bewezen, volgde in deze zaak vrijspraak.²⁵ Een voorbeeld waarbij de aangever een potentiële klant was van de persoon tegen wie aangifte is gedaan, is de zaak waarbij een aangeefster genaamd Souad een offerte aanvraagde voor het ontwikkelen van een website. De websitebouwer reageerde als volgt op de aanvraag: *"Sorry wij werken alleen voor mensen met normale namen zoals Jeroen, Kees en Rob. Namen als Souad, Osama en Saddam dienen 50% vooruit te betalen. Is dit voor u een probleem?"*. De verdachte in deze zaak moet nog voor de rechter verschijnen.²⁶

²⁴ Deze subcategorie kent enige overlap met 'aangifte van werkgerelateerde discriminatie'. Deze laatste subcategorie is echter breder omdat zodra de aangever of de persoon tegen wie aangifte wordt gedaan aan het werk is, het feit onder deze subcategorie valt. De klantgerelateerde discriminatie subcategorie is daarentegen enkel van toepassing zodra het een duidelijke klant – aanbieder relatie betreft.

²⁵ Parketnummer 08-123791-17.

²⁶ Parketnummer 13-659109-17.

In geval van 53 van de 187 ingestroomde CODIS-feiten, was het discriminatie-aspect gericht op de subcategorie 'anti-zwart/Afrikaanse afkomst, van de discriminatiegrond 'ras'.

Op 14 februari 2017 oordeelde de Hoge Raad dat de verkoper van antiquarische exemplaren van het boek 'Mein Kampf' niet strafbaar is. Eerder had het hof Amsterdam in hoger beroep geoordeeld dat er geen dringende maatschappelijke noodzaak bestond om de vrijheid van meningsuiting als opgenomen in artikel 10 EVRM, in te perken en de verdachte te veroordelen. Het OM ging tegen de uitspraak van het hof in cassatie. Volgens de Hoge Raad kon het hof ondanks het antisemitische karakter van het boek onder deze omstandigheden tot dit oordeel komen.²⁷

Het hof Den Haag deed op 2 mei 2017 uitspraak in de zaak tegen een verdachte die op Twitter de volgende tekst had geplaatst: *"In Raqqa krijg je als homo gratis vlieglessen van IS! En dat allemaal zonder vleugels of vliegtuig! Alle homo's kunnen zich aanmelden. Als men wil genezen van deze ziekte kunnen ze daar heengaan."* Voor het schrijven en plaatsen van deze tekst was aan de verdachte artikel 137d Sr ten

²⁷ Hoge Raad 14 februari 2017 ECLI:NL:HR:2017:200.

²³ Zie voor verdere informatie over, en de omvang van antisemitische uitingen onder voetbalsupporters pagina 25 van dit rapport.

last gelegd, omdat hij met deze uiting zou aanzetten tot haat en discriminatie.

Het hof Den Haag sprak de verdachte hiervoor vrij:

"(...)kan in de uittaling niet worden gelezen dat anderen daadwerkelijk worden aangespoord om zich jegens (de groep van) homoseksuelen gewelddadig of laakbaar te gedragen, dan wel om hen uit te sluiten van, of te beperken in, de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden."

De verdachte werd wel veroordeeld op grond van andere door hem op Twitter geplaatste teksten.²⁸

Het hof Arnhem oordeelde op 26 april 2017 over de strafbaarheid van een verdachte die de Hitlergroet had gebracht waarna hij de woorden "White Power" uitsprak. De verdediging pleitte in het hoger beroep voor vrijspraak, nu de verdachte niet wist waar de woorden "White Power" voor stonden.

Het hof Arnhem ging niet mee in dat verweer, en oordeelde dat bij het opzettelijk beledigen van een groep vanwege hun ras niet is vereist dat iemand de exacte betekenis van de beledigende uittaling kent. Voldoende is dat hij zich bewust is van de beledigende uittaling.

Bovendien is het volgens het hof een feit van algemene bekendheid dat zowel de kreet "White power" als het uitbrengen van de Hitlergroet uitingen zijn van rechts-extremistisch gedachtegoed en beledigend voor een groep mensen op grond van ras en/of herkomst. Om die reden acht het hof het volstrekt onaannemelijk dat verdachte niet van de beledigende strekking op de hoogte was, zodat aan die stelling verder voorbij wordt gegaan. Het hof Arnhem veroordeelt de verdachte tot een taakstraf van 20 uur.²⁹

²⁸ Gerechtshof Den Haag 2 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:1224.

²⁹ Parketnummer 21-004987-15. Uitspraak is niet gepubliceerd.

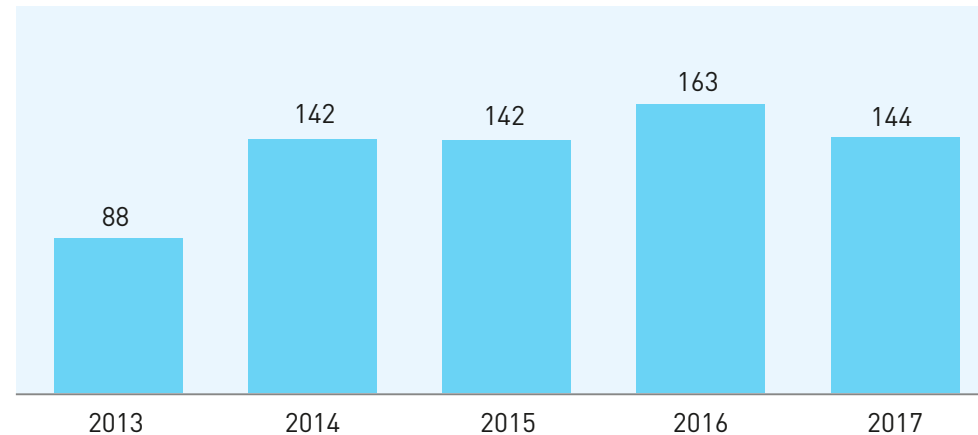
Instroom specifieke discriminatiefeiten per parket

In het kort

De instroom van discriminatiefeiten betreft het aantal discriminatiefeiten dat in 2017 werd ingeschreven bij het OM. In 2017 stroomden 144 specifieke discriminatiefeiten in. Deze 144 feiten hoorden bij 138 afzonderlijke zaken. Eén zaak kan meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak twee specifieke discriminatiefeiten ten laste wordt gelegd.

De specifieke discriminatiecijfers zijn ten opzichte van 2016 gedaald, maar liggen iets hoger dan in 2013, 2014 en 2015.

Ingestroomde specifieke discriminatiefeiten

Feiten per arrondissementsparket	2013	2014	2015	2016	2017
AP Amsterdam	23	37	20	34	22
AP Noord-Holland	3	8	11	12	7
AP Midden-Nederland	5	16	16	7	12
AP Noord-Nederland	13	12	4	8	13
AP Oost-Nederland	20	30	24	25	17
AP Den Haag	4	12	17	21	5
AP Rotterdam	16	20	30	27	56 ³⁰
AP Limburg	1	3	4	2	1
AP Oost-Brabant	1	1	4	9	7
AP Zeeland-West-Brabant	2	3	12	18	4
Totaal	88	142	142	163	144

³⁰ Opgemerkt moet worden dat dit cijfer niet betekent dat in Rotterdam meer wordt gediscrimineerd dan voorgaande jaren. De feiten staan voor een belangrijk deel in verband met evenementen rondom voetbalwedstrijden. Gedurende deze evenementen hebben de politie en het OM signaleerde discriminatie direct aangepakt.

Instream specifieke discriminatiefeiten per wetsartikel

In het kort

Onderzocht is hoe vaak specifieke discriminatieartikelen zijn ingestroomd bij het OM in 2017.

- Net als in voorgaande jaren betrof het merendeel van de discriminatiefeiten uitingsdelicten, namelijk artikel 137c of 137d Sr, met zoals ieder jaar artikel 137c Sr (groepsbelediging) als meest voorkomend, namelijk 84%.
- 14% van de feiten betrof artikel 137d Sr, het aanzetten tot haat, discriminatie of geweld.
- 1% van de feiten betrof artikel 137e Sr en 1% van de feiten betrof artikel 137g Sr.

Instream per wetsartikel in %	2013	2014	2015	2016	2017
137c	82%	80%	82%	68%	84%
137d	6%	9%	12%	20%	14%
137e	9%	4%	1%	6%	1%
137f	1%	0%	0%	2%	0%
137g	2%	4%	1%	3%	1%
429quater	0%	3%	4%	1%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Instream per wetsartikel	2013	2014	2015	2016	2017
137c	72	114	116	107	121
137d	5	13	17	35	19
137e	8	6	2	12	2
137f	1	0	0	3	0
137g	2	5	2	4	2
429quater	0	4	5	2	0
Totaal	88	142	142	163	144

Instream discriminatiegronden bij specifieke discriminatiefeiten

In de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht worden ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid en lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap genoemd als discriminatiegronden. In artikel 137d, 137e en 429quater Sr staat ook de grond 'geslacht' genoemd. Eén tenlastegelegd feit kan meerdere uitingen betreffen, en daarom meerdere gronden. De casus op de volgende pagina is daar een voorbeeld van.

De invulling van de discriminatiegronden in de wetsartikelen wordt bepaald door de wetsgeschiedenis en de rechtspraak.

Het woord 'ras' is afkomstig uit het Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie (IVUR). De definitie van ras in het IVUR is door de Nederlandse wetgever overgenomen. Met 'ras' wordt onder meer bedoeld huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

De grond 'antisemitisme' betekent in het strafrecht zoveel als strafbare discriminatie tegen Joden. De grond is apart opgenomen omdat antisemitisme juridisch onder de grond 'ras' en onder de grond 'godsdienst' kan vallen.

De term antisemitisme heeft in dit rapport dus niet dezelfde betekenis als wat men in het dagelijks leven antisemitisme zou kunnen noemen.

Bij de grond 'homoseksuele gerichtheid' gaat het om discriminatie gericht tegen mensen vanwege hun seksuele voorkeur (homoseksueel, lesbisch, of biseksueel). Discriminatie op grond van heteroseksualiteit is ook strafbaar, maar stroomt vrijwel nooit in. Discriminatie van mensen met een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht, zoals transpersonen, valt niet onder de grond 'homoseksuele gerichtheid', maar kan wel vallen onder de grond 'geslacht'.

In Bijlage 2 van het rapport worden alle discriminatiegronden nader toegelicht.

In het kort

- Discriminatie op grond van ras is in 2017 het meest voorgekomen (42%), gevolgd door discriminatie tegen Joden, oftewel 'antisemitisme' (41%).
- Bij 23% van de gevallen, dus bijna een kwart, was de discriminatie gericht tegen personen van Afrikaanse afkomst ('antizwart').
- Van het totaalpercentage van de discriminatiegrond 'antisemitisme' (41%), is 32% voetbalgerelateerd en de overige 9% niet-voetbalgerelateerd.
- Bij 8% van de gronden was de discriminatie gericht tegen homoseksuelen.
- De grond 'godsdienst-levensovertuiging' is 7% en is in alle gevallen gericht tegen moslims.

Drie discriminatiegronden op Amsterdam Centraal Station

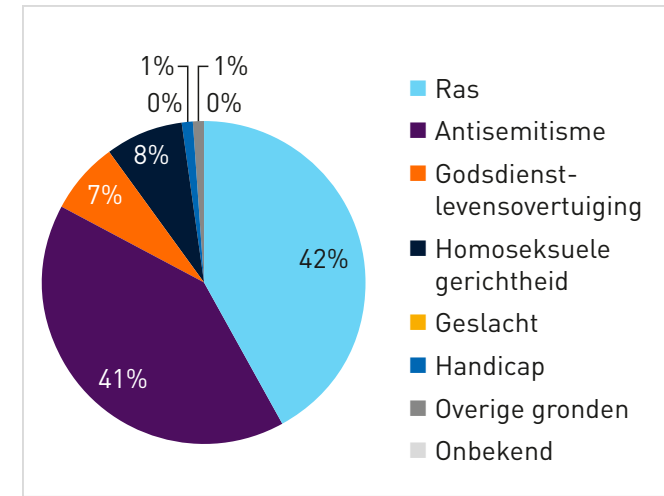
De twee aangeefsters zitten op zaterdagmiddag op een bankje in de IJpassage van het station Amsterdam Centraal. Naast hen komt verdachte zitten. Of voorafgaand aan de tirade van de verdachte een woordenwisseling plaatsvond tussen de aangeefsters en de verdachte is niet duidelijk; aangeefsters zeggen dat de man uit het niets kwaad werd, verdachte verklaart zelf eerst te zijn beledigd. In ieder geval wordt verdachte boos. Hij beledigt en bedreigt de aangeefsters, en discrimineert. Verdachte zegt onder andere: "Deze kutmarokkanen en Turken moeten hier weg, die moslims en Turken verzieken de boel. Varkensmoslims. Ga terug naar jullie eigen land, Marokkanen", met daaropvolgend de bedreiging: "Moet ik jouw hoofd er ook afsnijden/afhakken. Ik ga jou slachten".

De uitingen van verdachte zijn te scharen onder ten minste drie discriminatiegronden: Turken als ras, Marokkanen als ras en moslims wegens hun godsdienst.

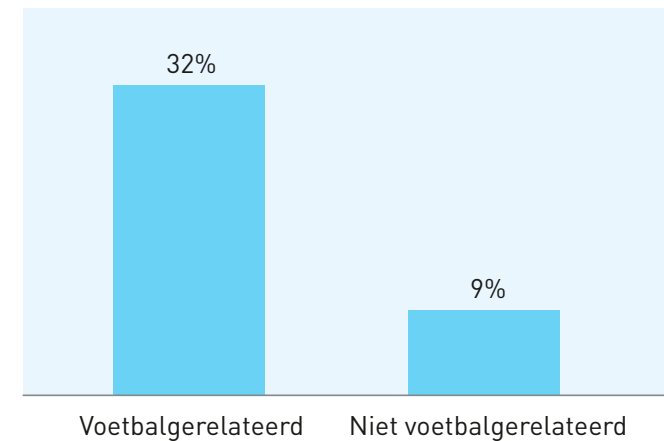
De politierechter acht de belediging (artikel 266 Sr), bedreiging (artikel 285 Sr) en groepsbelediging (artikel 137c Sr) bewezen en veroordeelt de man tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van één week. Ook moet verdachte beide aangeefsters een schadevergoeding betalen van ieder €250,-. De uitspraak van de politierechter is onherroepelijk.³¹

Gronden	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ras	41%	45%	47%	50%	51%	42%
Antisemitisme	28%	39%	30%	28%	22%	41%
Godsdienst-levensovertuiging	7%	0%	9%	13%	11%	7%
Homoseksuele gerichtheid	13%	14%	11%	6%	10%	8%
Geslacht	1%	0%	0%	1%	0%	0%
Handicap	1%	1%	1%	1%	0%	0%
Overige gronden	8%	0%	1%	0%	3%	1%
Onbekend	1%	1%	2%	2%	3%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%

³¹ Parketnummer 13-087368-17. Mondeling vonnis van de politierechter is niet gepubliceerd.

Antisemitisme, 2017

Discriminatie in het openbaar vervoer op grond van ras (antizwart/Afrikaanse afkomst)

In januari 2017 doet aangever aangifte bij de politie Noord-Holland. Aangever had die dag in de bus gezeten met een andere passagier die gedurende de busrit opmerkingen over personen met een donkere huidskleur had gemaakt. Zo zei de passagier: "Laat je neuken voor een pak neuken kanker zwarte", "wat zijn twee negers in een slaapzak, een Twix" en "Wat is een Bros, een neger met botkanker".

De politierechter achtte discriminatie op grond van artikel 137c Sr bewezen en veroordeelde de man tot een taakstraf van 12 uur. De uitspraak van de politierechter is nog niet onherroepelijk.³²

Uitsplitsing ras	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	11%	14%	14%	17%	23%	23%
Donkere huidskleur (niet Afrikaanse afkomst)	6%	4%	4%	4%	0%	1%
Blanken	0%	0%	1%	0%	4%	2%
Surinamers	2%	4%	2%	5%	1%	1%
Antillianen	0%	0%	1%	2%	0%	0%
Turken	4%	6%	8%	7%	4%	3%
Marokkanen	5%	4%	10%	9%	3%	6%
Roma/Sinti	0%	3%	0%	1%	1%	0%
Andere afkomst algemeen	13%	9%	3%	4%	15%	5%
Overige	1%	0%	3%	1%	1%	1%
Totaal	41%	45%	47%	50%	51%	42%

³² Parketnummer 15-023621-17. Mondeling vonnis van de politierechter is niet gepubliceerd.

Waar vinden specifieke discriminatiefeiten plaats?

In het kort

Er is onderzocht waar het feit werd gepleegd; bijvoorbeeld in de woonomgeving, op school, in het kader van sport, of op internet.

Omdat de subcategorie 'tegen personen met een publieke functie' dit jaar breder is getrokken, kunnen de gegevens niet helemaal met de voorgaande jaren worden vergeleken. In de grafiek met de percentages van 2016 en 2017 is de subcategorie dan ook niet meegenomen.

- De grootste categorie is 'sport' met 42%. Op de volgende pagina van dit rapport wordt het hoge percentage onder 'sport' toegelicht.
- In de tabel is een kleine stijging te zien in het percentage discriminatie op internet.

Het effect en bereik van social media: uiting opgepikt door de Turkse media

Verdachte deelt eind 2016 een nieuwsbericht over een dodelijke bomaanslag in de Turkse hoofdstad Istanbul op zijn openbare Facebookpagina. Bij het nieuwsbericht plaatst hij de volgende zelfgeschreven tekst: *"Jammer dat er maar 29 doden zijn, hadden er veel meer mogen zijn, maarja??, die 29 komen gelukkig niet hierheen, top"*.

Het bericht wordt opgemerkt door de Turkse media en enkele dagen later verschijnt de verdachte met naam en foto op de Turkse televisie. De verdachte verklaart tijdens het verhoor veel negatieve reacties te hebben ontvangen en dat zijn woonadres op Facebook is gedeeld. Niet lang daarna wordt verdachte ontslagen door zijn werkgever PostNL die, wederom via Facebook, openlijk afstand neemt van verdachte en zijn uitspraken.³³

Op 6 december 2017 stond de zaak tegen verdachte op zitting. De rechter noemde de uitlating stuitend en gaf de verdachte mee dat hij *"gewoon alert moet zijn op wat je daar (lees: op Facebook) plaatst"*. De rechter veroordeelt de man tot een week voorwaardelijke celstraf. Volgens de rechter speelde met het nemen van deze beslissing mee dat ook aan de buitenwereld moest worden getoond dat racistisch en beledigend gedrag niet wordt getolereerd. De uitspraak is onherroepelijk.³⁴

³³ Parketnummer 08-050465-17.

³⁴ Uitspraak niet gepubliceerd. Zie: <http://www.rtvost.nl/nieuws/281326/voorwaardelijke-celstraf-voor-man-uit-zwolle-voor-racistische-uitspraak-op-facebook#>

Waar	2012		2013		2014		2015		2016		2017	
Tegen opsporingsambtenaar	10%	11	3%	3	6%	9	3%	4	5%	8	6%	8
Werk	2%	2	9%	8	6%	9	6%	8	9%	14	6%	8
School/ Onderwijsinstelling	2%	2	1%	1	1%	2	2%	3	0%	0	1%	1
Sport	18%	21	7%	6	11%	15	18%	26	15%	25	42%	60
Horeca - uitsluiting aan deur	4%	4	1%	1	4%	5	1%	1	2%	3	1%	1
Horeca - algemeen	4%	4	2%	2	4%	5	3%	4	1%	1	3%	4
Woonomgeving	17%	19	15%	13	23%	33	18%	25	9%	16	8%	12
Straat/openbare gelegenheid	31%	35	40%	35	27%	38	25%	36	34%	58	13%	19
Internet	8%	9	16%	14	11%	16	18%	25	18%	29	19%	27
Pers (media)	2%	2	5%	4	1%	1	1%	1	0%	0	0%	0
Overige	2%	2	0%	0	5%	7	4%	6	4%	5	3%	4
Onbekend	3%	3	1%	1	1%	2	2%	3	3%	4	0%	0
Totaal	100%	114	100%	88	100%	142	100%	142	100%	163	100%	144

Achtergrond van verdachten van specifieke discriminatiefeiten

In het kort

De achtergrond van de verdachten bij discriminatiefeiten is onderzocht op basis van informatie afkomstig uit het dossier.

- De in dit rapport voor het eerst toegevoegde categorie 'voetbal/sportsupporter' is direct de grootste categorie verdachten (42%).
- De blanke particulieren vormen de op één na grootste groep verdachten. 35% van de verdachten in 2017 is blanke particulier. Ten opzichte van voorgaande jaren is een daling te zien van het aantal verdachte blanke particulieren. Deze daling is voor een deel te verklaren door de invoering van de categorie 'voetbalsupporter'. Dat betekent overigens niet dat alle verdachten in de subcategorie voetbalsupporters tevens blanke particulieren zijn.

Het LECD constateert al meerdere jaren een groot aantal discriminatoire uitlatingen door voetbalsupporters. Dit jaar is onder de categorie 'verdachte' de voetbal- en sportsupporter toegevoegd, om de omvang van deze problematiek in beeld te brengen.

Het overgrote deel van de in dit rapport opgenomen uitlatingen van voetbalsupporters is van antisemitische aard. Het betreft dan uitingen van rivaliserende voetbalsupporters aan het adres van voetbalclub Ajax en haar supporters. Ajax heeft de naam van oudsher een 'Joodse' club te zijn, reden waarom Ajacieden de geuzennaam 'Joden' gebruiken. Het gebruik van de term Joden in het voetbal leidt ertoe dat supporters van rivaliserende voetbalclubs reageren met strafbare antisemitische leuzen. Zo is bijvoorbeeld het zingen van de leus "*Hamas, Hamas, Joden aan het gas*", strafbaar.

De Hamas-leus op de radio bij RTV Rijnmond

Op 7 mei 2017 verloor de Rotterdamse voetbalclub Feyenoord de wedstrijd tegen stadgenoot Excelsior, waardoor Feyenoord op deze zondag nog geen landskampioen werd. Een journalist van RTV Rijnmond interviewde ter plaatse een aantal supporters live voor de radio, toen een Feyenoordsupporter een interview verstoorde door in de microfoon van de journalist de Hamas-leus te schreeuwen. Later wordt de supporter op videobeelden herkend. De supporter bekend in het verdachtenverhoor de leus te hebben geroepen.³⁵

De rechter acht het opzettelijk beledigend uitlaten over een groep mensen wegens hun ras bewezen. De rechtbank veroordeelt de vrouw op grond van artikel 137c Sr en openlijke geweldpleging tot een taakstraf van 220 uur. De uitspraak is onherroepelijk.³⁶

De Hoge Raad heeft zich in 2009 al over de strafbaarheid van de Hamas-leus uitgelaten: *"Niet aannemelijk is geworden dat de leus "Hamas, hamas, Joden aan het gas", onderdeel is van de cultuur van onze maatschappij. De aanname dat deze leus veelvuldig wordt gebruikt, doet hier niet aan af, terwijl de inspanningen die in de voetbalwereld worden gepleegd om het gebruik van deze en dergelijke leuzen in de stadions terug te dringen het tegendeel aantonen.(...) Hun aanwezigheid betekent dat de leus publiekelijk is gehoord en bij de toehoorders gevoelens van vernedering of geschoktheid teweeg heeft kunnen brengen. Daarvoor is niet vereist dat onder het publiek daadwerkelijk mensen van joodse afkomst aanwezig waren. Daarmee heeft hij een groep mensen, te weten Joden wegens hun ras, hun godsdienst of hun levensovertuiging beledigd."*³⁷

³⁵ Parketnummer 10-742082-17.

³⁶ Rechtbank Rotterdam 25 september 2017, ECLI:NL:RBR0T:2017:7296.

³⁷ Hoge Raad 15 september 2009, LJN:BI4739.

Verdachte	2013		2014		2015		2016		2017	
Extreemrechts	3%	3	3%	4	2%	3	7%	11	1%	1
Godsdienst levensovertuiging	6%	5	0%	0	3%	4	2%	4	4%	6
Politieke overtuiging	0%	0	1%	2	1%	2	0%	0	4%	6
Door opsporingsambtenaar	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Particulier Surinaams	0%	0	4%	5	4%	6	2%	4	1%	2
Particulier Antilliaans	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0	1%	2
Particulier Turks	6%	5	4%	6	1%	1	7%	11	3%	5
Particulier Marokkaans	2%	2	6%	8	6%	8	4%	6	1%	2
Overige niet-blanke particulier	3%	3	6%	9	1%	1	6%	10	4%	6
Blanke particulier	77%	68	67%	95	77%	110	66%	109	35%	50
Particulier (etnische achtergrond onbekend)	0%	0	5%	7	1%	1	2%	3	0%	0
Overige	2%	2	4%	6	1%	1	1%	1	3%	4
Onbekend	0%	0	0%	0	3%	4	3%	4	0%	0
Voetbal/sportsupporter	-	-	-	-	-	-	-	-	42%	60
Totaal	100%	88	100%	142	100%	142	100%	163	100%	144

In sommige gevallen is het mogelijk dat meer dan één van de bovenstaande categorieën van toepassing is op een verdachte. Dat is bijvoorbeeld het geval zodra een blanke particulier stelt dat homofilie een doodzonde is. De verdachte doet deze uiting vanwege zijn afkeer voor homofilie op grond van zijn godsdienste overtuiging. In dit geval zal de verdachte dus onder de categorie 'godsdienst/levensovertuiging' worden meegeteld. Hetzelfde geldt bij de categorie 'politieke overtuiging': zodra een verdachte iets zegt of doet op grond van zijn politieke overtuiging, valt hij onder deze categorie en niet onder de categorie die bij zijn afkomst past.

De relatie tussen de aangever van specifieke discriminatiefeiten en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan

In het kort

Voor dit rapport is voor het eerst onderzocht wat de relatie is tussen de aangever en de persoon tegen wie aangifte is gedaan. Zo is onder andere gekeken naar hoe vaak een publiek persoon en hoe vaak een persoon namens een organisatie of stichting aangifte hebben gedaan van discriminatie. De categorie 'aangifte vanuit stichting of organisatie' bedraagt in 2017 16% van alle aangiften.

De categorie 'eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (in opdracht van OM)' is de grootste categorie (42%). Dit is te verklaren doordat veel voetbalsupporters na de eigen waarneming van de politie op heterdaad zijn aangehouden.

De 14 feiten die onder de categorie 'overig' vallen, betreffen uiteenlopende gevallen: ruzies tussen onbekenden op straat, in de supermarkt en in het openbaar vervoer, en een enkele verkeersruzie.

Burenruzie

17 van de ingestroomde specifieke discriminatiefeiten en CODIS-feiten in 2017 vonden plaats in de buurt/wijk/directe leefomgeving van de aangever. Deze categorie bestaat voornamelijk uit burenruzies, maar ook ruzies tussen ouders op de school van hun kinderen, ruzies in de speeltuin of het park. Veelal kennen de aangever en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan elkaar persoonlijk of in ieder geval van gezicht.

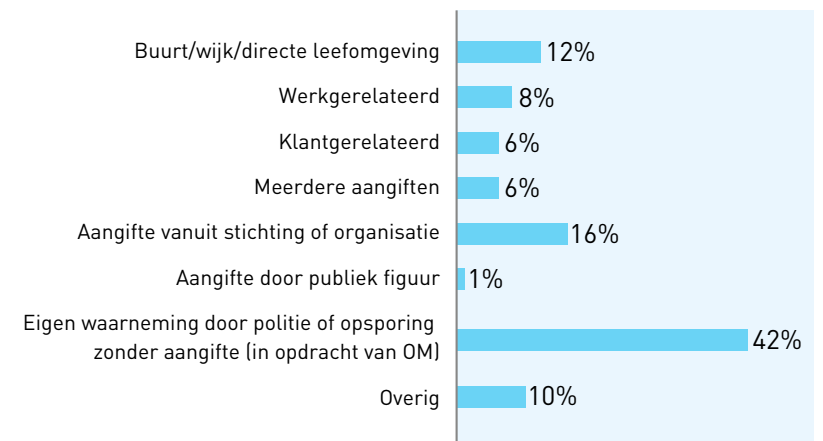
Een voorbeeld is een burenruzie die volgens aangever al tien jaar duurt. Volgens aangever verloopt de verhouding met de buren moeizaam: of er is geen contact, of er is sprake van ruzie. De aangever doet in dit geval aangifte van discriminatie op grond van artikel 137c Sr. De buurman heeft het volgende vanaf het balkon naar beneden geschreeuwd: *"Ze moeten alle Molukkers op een bootje zetten en op zee laten verdrinken, jullie zijn nog erger dan vluchtelingen"*.

De rechter veroordeelt de buurman tot een gevangenisstraf van 2 weken. Bovendien moet de buurman de aangeefster een bedrag van €525,- immateriële schade betalen.

De buurman is tegen de uitspraak in hoger beroep gegaan.³⁸

Relatie	2017	
Buurt/wijk/directe leefomgeving	12%	17
Werkgerelateerd	8%	12
Klantgerelateerd	6%	9
Meerdere aangiften	6%	8
Aangifte vanuit stichting of organisatie	16%	23
Aangifte door publiek figuur	1%	1
Eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (in opdracht van OM)	42%	60
Overig	10%	14
Totaal	100%	144

Instroom relatie aangever - verdachte, 2017

³⁸ Parketnummer: 09-020472-17. Uitspraak is niet gepubliceerd.

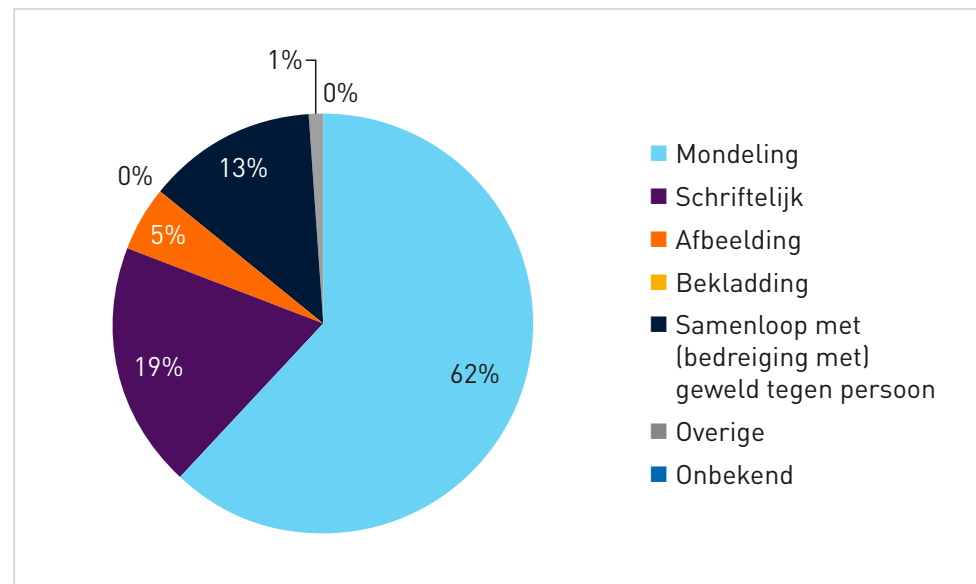
Hoe worden specifieke discriminatiefeiten gepleegd?

In het kort

Per ingestroomd discriminatiefeit is onderzocht hoe het feit is begaan, bijvoorbeeld mondeling, bij geschrift, door middel van een afbeelding, of in samenloop met geweld. Een voorbeeld van een uitlating bij geschrift is een tekst die wordt geplaatst op internet; een voorbeeld van een afbeelding is een symbool op een spandoek.

- In 2017 betroffen de meeste ingestroomde feiten mondelinge uitlatingen (63%), evenals in voorgaande jaren.
- 19% van de feiten werd schriftelijk gedaan. Onder de categorie 'schriftelijk' vallen onder andere geschreven reacties op internet.
- Het percentage gevallen waarbij de discriminatie plaatsvond in samenloop met (bedreiging met) geweld is hoger dan in voorgaande jaren, namelijk 13%. Tijdens het dossieronderzoek naar deze feiten is gebleken dat in veel gevallen niet aan de delictsbestanddelen van het specifieke discriminatiefeit was voldaan. Wel was in veel gevallen sprake van een eenvoudige belediging (artikel 266 Sr) waarbij een discriminatie-aspect meespeelde.

Hoe	2013	2014	2015	2016	2017
Mondeling	60%	66%	66%	56%	62%
Schriftelijk	13%	12%	20%	25%	19%
Afbeelding	16%	4%	2%	6%	5%
Bekladding	1%	1%	2%	3%	0%
Samenloop met (bedreiging met) geweld tegen persoon	8%	7%	4%	4%	13%
Overige	2%	8%	4%	4%	1%
Onbekend	0%	1%	2%	2%	0%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%

Instream CODIS-feiten per parket

De CODIS-feiten worden in dit rapport op nagenoeg dezelfde wijze geanalyseerd als de specifieke discriminatiefeiten. Hiervoor is gekozen om meer inzicht te krijgen in de onderliggende feiten en discriminatiegronden, en bijvoorbeeld de plaatsen waar CODIS-feiten zijn gepleegd.

Zoals eerder beschreven, is een algemeen feit met een discriminatie-aspect een feit waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld, of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen. De hier beschreven casussen kenden beide een mogelijk discriminatie-aspect, waar door de politie en het OM vanaf het moment dat het mogelijke discriminatie-aspect kenbaar werd, veel aandacht aan is besteed. Bij de ene zaak kon het discriminatie-aspect van het geweld worden aangetoond, bij de andere zaak niet.

Anti-homogeweld op de Dam

In deze zaak werden vier homoseksuele mannen op straat door een voor hen onbekende man aangesproken en bedreigd. De man zegt onder andere: *"Zijn jullie homo? Ik ben geen vriend van homo's. Ik wil jullie dood maken"*, waarna de man zijn vrienden belt. Zodra de vrienden arriveren worden twee van de vier homoseksuele mannen ernstig in elkaar geschopt en geslagen. De twee slachtoffers verklaren dat zij zijn aangesproken en mishandeld omdat zij homoseksueel zijn. De twee mannen die kunnen ontkomen getuigen in de zaak en verklaren over de aanleiding van de vechtpartij hetzelfde.

Vlak na de mishandeling filmen twee van de verdachten zichzelf lachend, waarbij één van beiden zegt: *"Ik zeg je eerlijk, ik heb die homo kanker hard gekrast"*.³⁹

³⁹ Parketnummer 13-650371-17.

Het OM acht bewezen dat de twee hoofdverdachten zich schuldig hebben gemaakt aan poging doodslag en openlijke geweldpleging. De derde verdachte wordt een poging zware mishandeling en openlijke geweldpleging ten laste gelegd. Volgens het OM heeft bij al deze feiten een discriminatie-aspect meegespeeld. De officier van justitie eist een strafverhoging van 100%, en komt tot eisen van vijf, vier en twee jaar gevangenisstraf.

De rechtbank acht in geval van de twee hoofdverdachten poging doodslag en zware mishandeling bewezen. Bij allebei de commune feiten heeft volgens de rechter een discriminatie-aspect meegespeeld: *"De aanleiding van het geweld was onmiskenbaar homoseksueel gerelateerd. (...) De vrijheid om te durven zijn wie je bent wordt door incidenten zoals deze ernstig ingeperkt. Dit blijkt ook uit de verklaring van [naam 2], die zegt 'dat hij nu wel twee keer moet nadenken om verkleed over straat te gaan.' Mensen komen mede naar Nederland vanwege de tolerantie ten opzichte van ras, afkomst en seksualiteit. [slachtoffer 1] heeft verklaard dat hij juist vanuit Jamaica naar Nederland is gevlucht om aan geweld tegen homo's te ontsnappen. Het is van groot belang dat de rechtsstaat als waarborg voor deze open houding fungeert en hard optreedt tegen mensen die hiertegen in gaan. De rechtbank rekent verdachte het homofobe en zinloze karakter van het geweld dan ook ernstig aan."*

De rechtbank komt tot een veroordeling van 40, 28 en 4 maanden. Bovendien moeten de verdachten de slachtoffers een schadevergoeding betalen; het eerste slachtoffer heeft recht op een bedrag van €5.853,97, het tweede slachtoffer heeft recht op een bedrag van €1.750,-.⁴⁰

De zwaarst gestrafte verdachte is in hoger beroep gegaan. In geval van de twee andere verdachten is uitspraak onherroepelijk.

Naar een vierde verdachte is de politie nog op zoek. Als hij is aangehouden zal hij ook worden vervolgd voor dezelfde feiten.

"Het is schokkend te noemen dat de verdachten zo tekeer zijn gegaan tegen de twee slachtoffers, en dat enkel en alleen maar omdat zij homoseksueel zijn. (...) Dat het motief hierin ligt maakt het feit des te onbegrijpelijker, pijnlijker en kwetsender. Wat het Openbaar Ministerie betreft zijn dergelijke zaken onacceptabel en dient er hard opgetreden te worden tegen dit soort geweld."

Een fragment uit een requisitoir van de officier van justitie inzake het anti-homogeweld op de Dam. In het requisitoir is stilgestaan bij het discriminatie-aspect van de ernstige mishandeling.

⁴⁰ Rechtbank Amsterdam 9 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1329, Rechtbank Amsterdam 9 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1330 en Rechtbank Amsterdam 9 maart 2018, ECLI:NL:RBAMS:2018:1331.

Het geweldsincident bij de pont

Het is zondag 16 oktober 2016 iets voor 2 uur 's nachts, wanneer beide slachtoffers in deze zaak op hun scooter de Buiksloterwegpont in Amsterdam op rijden, onderweg naar Amsterdam Centraal. Op de pont ontstaat een woordenwisseling tussen de twee slachtoffers en de verdachten. De slachtoffers verklaren zich achteraf niet goed te kunnen herinneren wat er precies is gezegd. Eén getuige op de pont verklaart dat iemand "*homootje, homootje*" heeft geroepen.

Aangekomen bij Centraal Station worden de beide slachtoffers op hun scooter klemgereden door de drie verdachten, en ontstaat er een vechtpartij. Beide slachtoffers worden geslagen en geschopt terwijl zij op de grond liggen.⁴¹

De politie en OM hebben in deze zaak van het begin af aan zorgvuldig onderzocht of het roepen van de woorden "*homootje, homootje*" kon worden bewezen en of dus een discriminatie-aspect heeft meegespeeld waardoor het geweld indringender is gepleegd, of dat uit het motief van de verdachten of de aanleiding van de vechtpartij was op te maken dat de slachtoffers zijn mishandeld omdat zij homo zijn. Immers, het gegeven dat de slachtoffers in deze zaak homoseksueel zijn, is ook een indicatie dat een discriminatie-aspect mogelijk heeft meegespeeld.

Na het afwegen van al het bewijs was het OM van mening dat de aanwijzingen dat er een discriminatie-aspect heeft meegespeeld, juridisch niet voldoende waren om het discriminatie-aspect aan te kunnen tonen en mee te kunnen nemen in de strafeis. Bij het schrijven van het requisitoir is door de officier van justitie goed nagedacht over de uitleg van deze beslissing, zonder dat daarbij wordt afgedaan aan het onrecht dat de slachtoffers is aangedaan.

Het OM achtte poging doodslag en openlijke geweldpleging bewezen en kwam tot een eis van een gevangenisstraf van vier jaar.

Op 19 oktober 2017 deed de rechter uitspraak in de zaak tegen één van de verdachten. De rechter gaat in de uitspraak mee in het oordeel van de officier van justitie; nu slechts één getuige verklaart de woorden "*homootje, homootje*" te hebben gehoord, kan het discriminatie-aspect van de mishandeling niet worden aangetoond. De rechtbank acht zware mishandeling en openlijke geweldpleging bewezen, en legt de verdachte een celstraf op van 30 maanden.⁴² De uitspraak van de rechtbank is onherroepelijk.

De zaak tegen de andere verdachte is op het moment van schrijven van dit rapport door de rechter aangehouden en wordt op een later moment voortgezet.

⁴¹ Parketnummers 13-650625-16 en 13-650017-17.

⁴² Rechtbank Amsterdam 19 oktober 2017, ECLI:NL:RBAMS:2017:7635.

In het kort

In 2017 stroomden 187 CODIS-feiten in. Deze 187 feiten hoorden bij 154 afzonderlijke zaken. Eén zaak kan meerdere feiten omvatten, bijvoorbeeld als aan één verdachte in een zaak twee CODIS-feiten ten laste worden gelegd.

CODIS-feiten zijn commune feiten als mishandeling, openlijke geweldpleging, eenvoudige belediging, vernieling en brandstichting, maar ook doodslag, waarbij een discriminatie-aspect als motief of aanleiding heeft meegespeeld of waarbij van een discriminatie-aspect gebruik is gemaakt om het feit indringender te plegen. Het discriminatie-aspect moet zien op een discriminatiegrond als opgenomen in artikel 137c Sr.⁴³ Het OM is daarbij ook alert op een genderidentiteit die niet past bij het geboortegeslacht als discriminatiegrond.

Wanneer het OM beoordeelt dat er sprake is van een CODIS-feit, dan wordt door de officier van justitie in zijn requisitoir een strafverhoging van 50% of 100% geëist. Een discriminatie-aspect staat overigens niet in de tenlastelegging, en hoeft dus niet te worden bewezen; het discriminatie-aspect moet wel aantoonbaar aanwezig zijn om strafverhoging te kunnen eisen.

Zodra bij het OM een dossier is ingestroomd vanuit de politie, dan wordt onder andere beoordeeld of er mogelijk sprake is van een discriminatie-aspect. Is dat het geval, dan moet de maatschappelijke classificatie 'discriminatie' worden aangevinkt. Mocht er bij de beoordeling twijfel zijn over een al dan niet aanwezig discriminatie-aspect, dan dient de classificatie 'discriminatie' wel te worden aangevinkt. De feiten waarbij deze classificatie is aangevinkt, komen terug in de cijfers van het rapport.

In onderstaande tabel is de instroom van CODIS-feiten per parket van het OM weergegeven. De CODIS-feiten zijn op verschillende momenten in 2017 bij het OM ingestroomd, en verkeren in verschillende stadia van beoordeling en behandeling. Zo is mogelijk dat op een later moment wordt beoordeeld dat het discriminatie-aspect niet als voldoende vaststaand kan worden beschouwd. Nu er door het OM bij de beoordeling van de zaak wel aandacht aan het discriminatie-aspect is besteed, blijft de maatschappelijke classificatie ongewijzigd.

CODIS-feiten per arrondissementsparket	2015	2016	2017
Amsterdam	32	72	60
Noord-Holland	24	19	9
Midden-Nederland	14	3	13
Noord-Nederland	23	51	21
Oost-Nederland	22	18	23
Den Haag	31	25	21
Rotterdam	7	21	17
Limburg	2	7	2
Oost-Brabant	11	10	8
Zeeland-West-Brabant	2	6	9
Totaal	168	232	189

⁴³ Dit betreft de discriminatiegronden ras, godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid of lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Instroom CODIS-feiten per artikel

- In 2017 betrof het commune feit met discriminatie-aspect 117 keer de belediging van een individu, 20 keer bedreiging, 17 keer openlijke geweldpleging en 11 keer mishandeling.
- In de lijst rechts op deze pagina is per maatschappelijke classificatie uitgesplitst hoe vaak een bepaald CODIS-feit in 2017 is ingestroomd. De maatschappelijke classificatie 'discriminatie overig' is daarbij buiten beschouwing gelaten.⁴⁴

Wetsartikel feit	Omschrijving feit ⁴⁵	2015	2016	2017
131 Sr	Opruiing	3	13	4
138 Sr	Huisvredebreuk	2	1	0
141 Sr	Openlijke geweldpleging	2	4	17
180 Sr	Geweld/Bedreiging in verzet tegen ambtenaar	0	1	0
261 Sr	Smaad	1	3	0
266 Sr	Eenvoudige belediging	127	150	117
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	2	0	3
284 Sr	Dwang	1	0	0
285 Sr	Bedreiging	11	32	19
300 Sr	Mishandeling	8	12	11
302 Sr	Zware mishandeling	1	0	0
350 Sr	Vernieling	4	5	5
47 Sr	Medeplegen	1	9	1
Overig	Alles wat niet in bovenstaande categorieën valt	5	2	12
Totaal		168	232	189

⁴⁴ Naar de feiten met deze classificatie is nader dossieronderzoek gedaan. Een aantal van deze feiten kon alsnog worden onderverdeeld bij een discriminatiegrond.

⁴⁵ De wetsartikelen worden hier, voor de leesbaarheid van het rapport, omschreven met een verkorte aanduiding.

Ras

- Eenvoudige belediging 54 keer
- Bedreiging 8 keer
- Openlijke geweldpleging 6 keer
- Mishandeling 4 keer

Antisemitisme

- Eenvoudige belediging 8 keer
- Bedreiging 1 keer
- Vernieling 1 keer
- Diefstal 1 keer

Seksuele gerichtheid

- Eenvoudige belediging 24 keer
- Openlijke geweldpleging 11 keer
- Bedreiging 6 keer
- Mishandeling 4 keer

Handicap

- Eenvoudige belediging 1 keer
- Bedreiging 1 keer
- Mishandeling 1 keer

Godsdienst/levensovertuiging

- Eenvoudige belediging 6 keer
- Bedreiging 1 keer
- Mishandeling 1 keer

Het volledige overzicht van het aantal CODIS-feiten per maatschappelijke classificatie, is terug te vinden op pagina 35 van het rapport.

Vernieling bij het Joodse restaurant 'HaCarmel'

Op 7 december 2017 sloeg verdachte de ruiten van het Joodse restaurant HaCarmel in Amsterdam-Zuid in. Hij schreeuwde daarbij "Allahu Akbar" en "Palestina". Ook betrad hij het restaurant om een Israëlische vlag te stelen. De verdachte werd na het pakken van de vlag door de politie overmeesterd. Toeschouwers op straat filmde het incident en de beelden werden door verschillende (internationale) media opgepikt.⁴⁶

De zaak is al voor de rechter geweest. De rechter besloot de inhoudelijke behandeling van de zaak echter aan te houden, zodat de verdachte eerst kan worden onderworpen aan een psychologisch en psychiatrisch onderzoek.⁴⁷

Omdat de inhoudelijke behandeling van de zaak is uitgesteld, kan er op het moment van schrijven van het rapport nog niet te inhoudelijk op de zaak worden ingegaan. Het OM beoordeelt zorgvuldig alle aspecten die mee hebben gespeeld bij het plegen van de delicten in deze zaak. De officier van justitie zal bij de inhoudelijke behandeling van de zaak uitgebreid aandacht besteden aan al de van belang zijnde aspecten.

Bedreiging met een discriminatie-aspect gericht op handicap

Eén van de zaken waarbij het discriminatie-aspect op de grond handicap ziet, komt uit Amsterdam. De verdachte en de aangever in deze zaak wonen in hetzelfde flatgebouw. De aangever heeft één arm. Er ontstaat een woordenwisseling in de lift van het gebouw. De woordenwisseling loopt snel uit op een ruzie, waarbij de verdachte de aangever bedreigt: *"Hoer. Wie denk je wel niet dat je bent met je ene arm. Sensatiezoeker. Ik klap je andere arm er ook af. Ik zoek je op. Ik steek je neer. Ik maak je af. Je krijgt een pak slaag en ik maak je dood"* en/of *"Weet je wel tegen wie je het hebt, kijk maar op YouTube, dan kan je zien hoe gevaarlijk ik ben, dan weet je tegen wie je het hebt. Jij met je kanker één arm, ik pak je toch wel"*.

De rechter acht de bedreiging bewezen en veroordeelt de verdachte tot één dag jeugddetentie en een taakstraf van 20 uur. De uitspraak is onherroepelijk.⁴⁸

⁴⁶ Parketnummer: 13-703029-17.

⁴⁷ Zie: <https://www.parool.nl/amsterdam/psychiatrisch-onderzoek-naar-vernieler-joods-restaurant-a4546730/>.

⁴⁸ Parketnummer: 13-156103-17.

Het aantal ingestroomde CODIS-feiten per maatschappelijke classificatie

Wetsartikel feit	Omschrijving feit ⁴⁹	Ras	Antisemitisme	Seksuele gerichtheid	Handicap	Godsdienst/ levensovertuiging
131 Sr	Opruiing	1	0	0	0	1
138 Sr	Huisvredebreuk	0	0	0	0	0
141 Sr	Openlijke geweldpleging	6	0	11	0	0
180 Sr	Geweld/Bedreiging in verzet tegen ambtenaar	0	0	0	0	0
261 Sr	Smaad	0	0	0	0	0
266 Sr	Eenvoudige belediging	54	8	24	1	6
267 Sr	Belediging van (onder meer) ambtenaren	1	0	0	0	0
284 Sr	Dwang	0	0	0	0	0
285 Sr	Bedreiging	8	1	6	1	1
300 Sr	Mishandeling	4	0	4	1	1
302 Sr	Zware mishandeling	0	0	0	0	0
350 Sr	Vernieling	1	1	1	0	0
47 Sr	Medeplegen	0	0	0	0	0
Overig	Alles wat niet in bovenstaande categorieën valt	2	1	8	0	1
Totaal		77	11	54	3	10

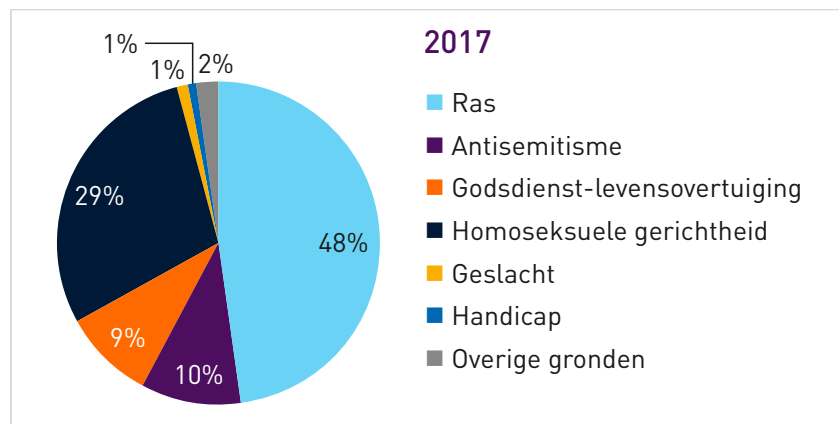
⁴⁹ De wetsartikelen worden hier, voor de leesbaarheid van het rapport, omschreven met een verkorte aanduiding.

Instroom discriminatiegronden bij CODIS-feiten

In het kort

Bij de analyse van de CODIS-feiten zijn dezelfde gronden aangehouden als bij de analyse van de specifieke discriminatiefeiten. Ook is het mogelijk dat bij één CODIS-feit meerdere discriminatiegronden van toepassing zijn, bijvoorbeeld zodra een verdachte iemand beledigt op grond van zijn ras en godsdienst.

- De meest voorkomende grond is 'ras', gevolgd door de grond 'homoseksuele gerichtheid'. De grond 'homoseksuele gerichtheid' is gestegen ten opzichte van de voorgaande jaren.
- In geval van de grond 'ras' blijkt bij 27% de discriminatie gericht te zijn tot de groep 'antizwart' (Afrikaanse afkomst).
- Bij de discriminatiegrond 'godsdienst-levensovertuiging', betrof het discriminatie van moslims.
- Er is sinds 2015 een daling te zien bij de grond 'overig', mogelijk omdat de maatschappelijke classificatie steeds accurater wordt toegepast door het OM, en dus alleen wordt gebruikt als het discriminatie-aspect daadwerkelijk ziet op één van de gronden uit het Wetboek van Strafrecht.

Gronden	2015	2016	2017
Ras	46%	57%	48%
Antisemitisme	7%	1%	10%
Godsdienst-levensovertuiging	0%	4%	9%
Homoseksuele gerichtheid	5%	9%	29%
Geslacht	13%	13%	1%
Handicap	1%	1%	1%
Overige gronden	29%	16%	2%
Totaal	100%	100%	100%

Ras	2017
Antizwart (Afrikaanse afkomst)	27%
Donkere huidskleur (niet Afrikaanse afkomst)	0%
Blanken	1%
Surinamers	1%
Antillianen	0%
Turken	5%
Marokkanen	5%
Roma/Sinti	0%
Andere afkomst algemeen	7%
Overige	3%
Totaal	49%

Waar vinden CODIS-feiten plaats?

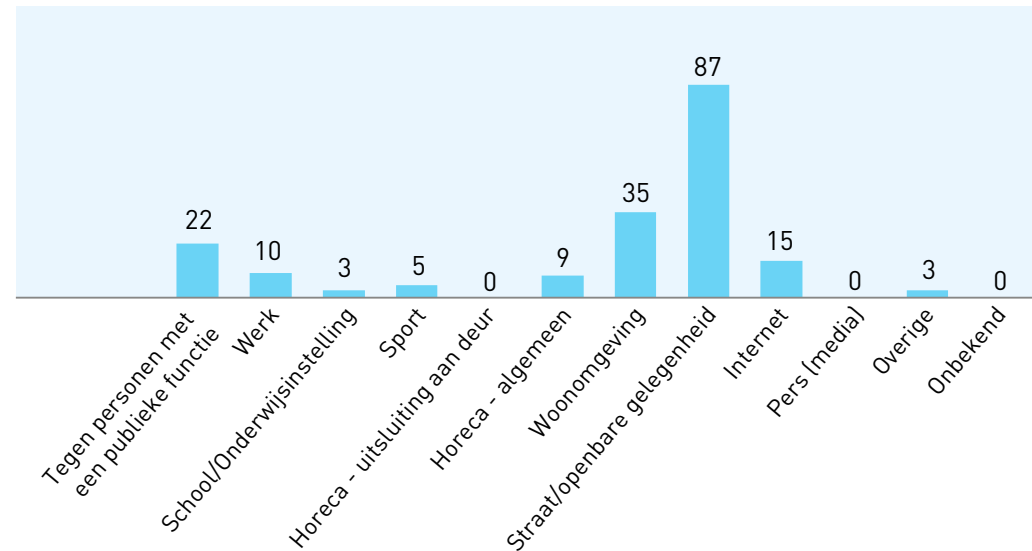
In het kort

Omdat de categorie 'waar' in geval van de CODIS-feiten niet eerder is geanalyseerd, is het niet mogelijk om de cijfers met voorgaande jaren te vergelijken.

- 45% van alle incidenten vond plaats op straat of een andere openbare gelegenheid. Incidenten in het openbaar vervoer vallen hier ook onder.
- 12% van de incidenten was gericht tegen personen met een publieke functie.

Waar	2017	
Tegen personen met een publieke functie	12%	22
Werk	5%	10
School/ Onderwijsinstelling	2%	3
Sport	3%	5
Horeca - uitsluiting aan deur	0%	0
Horeca - algemeen	5%	9
Woonomgeving	19%	35
Straat/openbare gelegenheid	45%	87
Internet	8%	15
Pers (media)	0%	0
Overige	2%	3
Onbekend	0%	0
Totaal	100%	189

Instroom waar, 2017

Achtergrond van verdachten van CODIS-feiten

In het kort

Omdat de categorie 'verdachte' in geval van de CODIS-feiten niet eerder is geanalyseerd, is het niet mogelijk om de cijfers met voorgaande jaren te vergelijken.

- Bij ruim de helft van de CODIS-feiten is de verdachte een blanke particulier.
- Slechts een klein deel van de verdachten van CODIS-feiten is voetbalsupporter. Omdat de uitingen van voetbalsupporters vrijwel altijd onder groepsbelediging vallen, komen zij bij de CODIS-feiten minder vaak voor.

Verdachte	2017	
Extreemrechts	0%	0
Godsdienst/levensovertuiging	2%	4
Politieke overtuiging	3%	6
Door opsporingsambtenaar	0%	0
Particulier Surinaams	1%	2
Particulier Antilliaans	3%	5
Particulier Turks	4%	7
Particulier Marokkaans	10%	18
Overige niet-blanke particulier	19%	35
Blanke particulier	56%	105
Particulier (etnische achtergrond onbekend)	0%	0
Overige	1%	2
Voetbal/sportsupporter	3%	5
Totaal	100%	189

Ruzie bij bushalte

Aangeefster wordt terwijl zij op de bus wacht aangesproken door verdachte: *"Jullie mogen jezelf niet zo aankleden. Jullie horen hier niet. Jullie zijn IS strijders. Oproppen. Ga terug naar je eigen land."*

Meerdere getuigen leggen een verklaring af over het incident en de verdachte bekent de woorden te hebben gezegd. Daarbij verklaart hij dat hij vindt dat de islam, het christendom en het jodendom aan het overheersen is en dat moslims misbruik maken van de vrijheden die de joods-christelijke samenleving kent.

De verdachte in deze zaak valt onder de categorie 'godsdienst/levensovertuiging', nu hij verklaart dat hij de aangeefster heeft aangesproken vanuit een godsdienstig motief.

De politierechter veroordeelt de verdachte tot het betalen van een geldboete van €500,-. Deze uitspraak is onherroepelijk.⁵⁰

⁵⁰ Parketnummer: 05-047594-17. Mondeling vonnis politierechter is niet gepubliceerd.

De relatie tussen de aangever van CODIS-feiten en de persoon tegen wie de aangifte wordt gedaan

In het kort

Ook bij de CODIS-feiten is onderzocht wat de relatie is tussen de aangever en degene tegen wie aangifte is gedaan.

- Meer dan een kwart van de aangiftes wordt gedaan tegen een persoon uit de buurt, wijk of directe leefomgeving van de aangever (27%).
- Het percentage bij de subcategorie 'overig' bedraagt 33%. Dit betekent dat de aangever en de persoon tegen wie de aangifte is gedaan geen specifieke relatie hebben. Uit dossierstudies blijkt dat dit vaak spontaan ontstane conflicten betreft tussen voor elkaar onbekende mensen bij openbare gelegenheden. Bijna de helft van deze incidenten betreft een geweldsincident of een bedreiging met geweld.

Relatie	2017	
Buurt/wijk/directe leefomgeving	28%	53
Werkgerelateerd	19%	36
Klantgerelateerd	11%	20
Aangifte door meerdere personen	1%	1
Aangifte vanuit stichting of organisatie	5%	9
Aangifte door publiek figuur	2%	3
Eigen waarneming door politie of opsporing zonder aangifte (op opdracht van OM)	3%	6
Overig	32%	61
Totaal	100%	189

Huisbaas ernstig beledigd door bewoner flat

De aangever in deze zaak is werkzaam als huisbaas van een woonflat. Hij stuurt verschillende bewoners van de flat in zijn hoedanigheid als huisbaas een brief over viezigheid op de galerij en spuug op de portiekdeur.

Eén van de bewoners voelt zich na het ontvangen van de brief valselijk beschuldigd van de viezigheid, omdat hij ervan uitgaat dat hij de brief als enige bewoner van de flat heeft ontvangen. De verdachte besluit zijn huisbaas een mail te sturen om zo zijn ongenoegen te uiten en de aandacht van de huisbaas te krijgen, en gebruikt daarin onder andere de volgende uitingen: *"Laaghartig gedrochtige moslim terrorist"* en *"Jouw rottende noordafrikaanse kankermuil"*.

Tijdens het verdachtenverhoor verklaart de bewoner zijn huisbaas als persoon een "prima man" te vinden. De actie was gericht op de aangever in zijn hoedanigheid als huisbaas, en niet op hem als persoon. Wanneer bewoner verneemt dat de brief ook naar andere bewoners van de flat is gestuurd zegt hij spijt te hebben van zijn uitingen.⁵¹

De politierechter veroordeelt de verdachte tot het betalen van een boete van €500,00. De uitspraak is onherroepelijk.

⁵¹ Parketnummer 09-135733-17. Mondeling vonnis politierechter is niet gepubliceerd.

Afdoening specifieke discriminatiefeiten OM

Met afdoening wordt bedoeld de eindbeslissing die door het OM wordt genomen. Dat kan de beslissing zijn om te vervolgen, bijvoorbeeld om de verdachte voor de rechter te brengen (te dagvaarden), of de beslissing tot een transactie of een strafbeschikking. Het OM kan ook beslissen om niet te vervolgen en de zaak te seponeren. Daarbij bestaat het onderscheid tussen een onvoorwaardelijk sepot en een voorwaardelijk sepot.

Het voorwaardelijk sepot betekent dat de zaak tegen de verdachte wordt geseponeerd, mits de verdachte zich aan bepaalde voorwaarden houdt. Doet de verdachte dat niet dan kan er alsnog worden vervolgd.

Het onvoorwaardelijke sepot kent drie vormen. Zo wordt het technisch sepot gegeven als een zaak om een juridisch-technische reden niet tot een geslaagde vervolging kan leiden, bijvoorbeeld omdat er onvoldoende wettig en overtuigend bewijs is. Een beleidssepot wordt gegeven wanneer er technisch gezien wel vervolgd kan worden, maar er andere redenen zijn om dat niet te doen. Tot slot bestaat het administratief sepot. Dit is een administratieve handeling waarmee een zaak enkel in het systeem van het OM wordt afgesloten, bijvoorbeeld wanneer een zaak tweemaal is ingeboekt.

Het aantal ingestroomde feiten kan verschillen van het aantal feiten dat in een bepaald jaar wordt afgedaan, en het gaat daarbij niet per se om dezelfde feiten. Een feit kan immers in het ene jaar instromen en in het daaropvolgende jaar worden afgedaan.

In het kort

- Het percentage dagvaardingen in 2017 is 44% van het totaal aantal afdoeningen van specifieke discriminatiefeiten.
- Het percentage OM-strafbeschikking is 17% van het totaal aantal afdoeningen van specifieke discriminatiefeiten in 2017.
- 26 van de 36 onvoorwaardelijke sepots betreffen een beleidssepot, 7 betreffen een technisch sepot en 3 onvoorwaardelijke sepots zijn administratieve sepots.
- Nieuw meegenomen in de query is de afdoening 'oproepen ter terechtzitting n.a.v. verzet'. Deze categorie houdt in dat een verdachte een OM-strafbeschikking heeft geweigerd, en dat hij daarna alsnog is gedagvaard om voor een rechter te verschijnen.

Uitgesloten van naaicursus

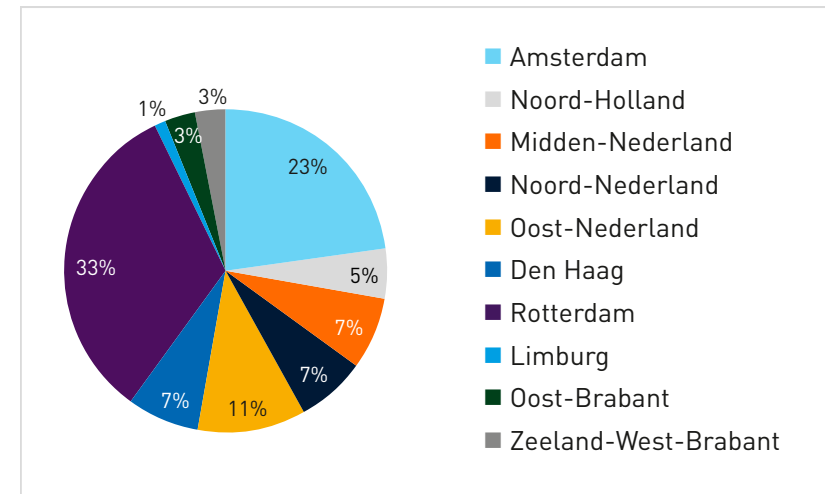
Het OM deed in 2017 twee zaken af waarbij de verdachte een overtreding van artikel 429quater Sr ten laste was gelegd. Eén van deze zaken betrof een aangeefster die zich had opgegeven voor een naaicursus. Aangekomen bij het cursuslokaal werd haar de toegang tot de cursus geweigerd door de docent. De docent, en tevens verdachte in deze zaak, weigerde haar toegang omdat zij een hoofddoek droeg. De docent zei tegen de aangeefster dat het dragen van de hoofddoek in strijd is met de huisregels van de cursus, waarop de aangeefster vertrok.

De docent van de cursus kreeg van het OM een strafbeschikking in de vorm van een boete van €300,-. De verdachte is niet tegen de strafbeschikking in verzet gegaan.⁵²

⁵² Parketnummer: 02-173815-16.

OM-afdoening	2013		2014		2015		2016		2017	
Dagvaarden	53%	48	60%	82	50%	67	53%	85	44%	79
Transactie	4%	4	6%	8	7%	9	3%	4	4%	8
OM-strafbeschikking	4%	4	7%	9	10%	13	11%	17	17%	32
Voorwaardelijk sepot	3%	3	6%	8	3%	4	3%	4	7%	12
Onvoorwaardelijk sepot	33%	30	21%	29	30%	41	20%	32	19%	36
Oproepen ter terechtzitting n.a.v. verzet	-	-	-	-	-	-	-	-	6%	10
Overig	1%	1	1%	1	1%	1	11%	17	3%	5
Totaal	100%	90	100%	137	100%	135	100%	159	100%	182

OM-afdoening per parket, 2017

OM-afdoening per wetsartikel	2013		2014		2015		2016		2017	
137c	80%	72	84%	122	76%	107	74%	118	79%	72
137d	6%	5	8%	12	13%	19	17%	27	14%	13
137e	9%	8	3%	4	3%	4	6%	9	0%	0
137f	1%	1	0%	0	0%	0	0%	0	3%	3
137g	4%	4	4%	6	2%	3	2%	3	1%	1
429quater	0%	0	1%	1	6%	8	1%	2	2%	2
Totaal	100%	90	100%	145	100%	141	100%	159	100%	91

Uitspraken van de rechter

In het kort

Onderstaande tabel geeft het aantal rechterlijke beslissingen in 2017 weer van zaken waarin een specifiek discriminatieartikel ten laste was gelegd. Het betreft uitspraken van de rechter die zien op zaken als geheel, en dus niet enkel op het specifieke discriminatiefait.

De weergegeven uitspraak kan daarom andere, niet aan discriminatie gerelateerde delicten betreffen, die geheel los staan van het discriminatiefait. Aangezien een veroordeling geen betrekking hoeft te hebben op alle tenlastegelegde feiten kan het ook zijn dat het discriminatiefait niet bewezen is verklaard.

Rechtbankafdoening	2013		2014		2015		2016		2017	
Veroordeling	72%	64	91%	70	88%	71	74%	57	71%	62
Vrijspraak	18%	16	9%	7	12%	10	9%	7	18%	16
OM niet ontvankelijk	0%	0	0%	0	0%	0	1%	1	0%	0
Ontslag van rechtsvervolging	2%	2	0%	0	0%	0	0%	0	0%	0
Schuldigverklaring zonder oplegging van straf	0%	0	0%	0	0%	0	8%	6	1%	1
Overig	8%	7	0%	0	0%	0	8%	6	9%	8
Totaal	100%	89	100%	77	100%	81	100%	77	100%	87

Een greep uit 2017

Een blik op de tien Nederlandse parketten

- 1 Het AP Noord-Nederland vervolgt in 2017 drie van de acht verdachten in de Kick Out Zwarte Piet-selfie zaak.
- 2 De voetbalclub VVV-Venlo doet aangifte tegen supporters van de club die spelers van de voetbalclub PSV zouden hebben uitgescholden voor "kanker neger". Ook zijn er oerwoudgeluiden gemaakt. Na een zorgvuldig onderzoek door de politie en het AP Limburg blijkt dat door iemand in de groep VVV-supporters discriminerende uitingen zijn gedaan. Het is echter niet mogelijk de gewraakte uitlatingen wettig en overtuigend toe te schrijven aan een specifiek persoon. Wegens te weinig wettig en overtuigend bewijs is de zaak geseponneerd. Zie o.a. parketnummers: 03-043317-18 en 03-033829-18.
- 3 Het AP Oost-Brabant vervolgt in 2017 een 48-jarige Facebookgebruiker op grond van opruiing, groepsbelediging en het aanzetten tot discriminatie en geweld. De rechtbank veroordeelt de verdachte, conform de eis van de officier van justitie, tot een werkstraf van 80 uur. De uitspraak is onherroepelijk. Zie parketnummer: 01-213259-17.
- 4 52% van de ingestroomde CODIS-feiten bij het AP Oost-Nederland, betreft feiten gepleegd naar aanleiding van burenruzies.

- 5 De zaak tegen een verdachte die zich tijdens een demonstratie tegen de komst van een AZC schuldig heeft gemaakt aan het aanzetten tot haat en discriminatie, en zich schuldig heeft gemaakt aan opruiing, deed het AP Midden-Nederland af met een OM-strafbeschikking, inhoudende een taakstraf van 24 uur. De verdachte is niet tegen de strafbeschikking in verzet gegaan. Zie parketnummer: 16-089555-17.
- 6 Het AP Noord-Holland omvat onder andere luchthaven Schiphol. Zo beoordeelde het AP Noord-Holland een eenvoudige belediging gericht tegen een

grondstewardess werkzaam bij de incheckbalie. Ze zou door een reiziger zijn uitgescholden voor Zwarte Piet. Het AP Noord-Holland kwam na beoordeling tot de conclusie dat er sprake was van onvoldoende bewijs.

- 7 Het AP Den Haag behandelde en beoordeelde een zaak waarbij een servicemedewerker van de gemeente Leiden wordt uitgescholden voor "kanker Marokkaan" en wordt bedreigd. De verdachte is in hoger beroep gegaan tegen een taakstraf van 30 uur. Zie parketnummer: 09-012732-17.
- 8 Het AP Zeeland-West-Brabant behandelde en beoordeelde in 2017 een zaak over een Marokkaanse pizzabakker die in een nieuwsitem van de NOS vertelt hoe vaak hij zelf discriminatie ervaart. Als PowNed de twitterpagina van de man doorloopt blijkt dat de man daar zelf discriminerende uitingen heeft geplaatst, gericht tot Joden. De man is in verzet gegaan tegen een OM-strafbeschikking en moet nu voor de rechter verschijnen. Zie parketnummer: 02-169393-17.
- 9 95% van de specifieke discriminatiefeiten die bij AP Rotterdam zijn ingestroomd, zijn voetbalgerelateerd.
- 10 Bij 57% van alle CODIS-feiten, ingestroomd bij AP Amsterdam, speelde de seksuele gerichtheid mee als de enige of één van de discriminatiegrond(en).

Bijlage 1: Discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht

Artikel 137c

- 1 Hij die zich in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, opzettelijk beledigend uitlaat over een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137d

- 1 Hij die in het openbaar, mondeling of bij geschrift of afbeelding, aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste twee jaren of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137e

- 1 Hij die, anders dan ten behoeve van zakelijke berichtgeving:
 - 1°. een uitlating openbaar maakt die, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap beledigend is, of aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras, hun godsdienst of levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap;
 - 2°. een voorwerp waarin, naar hij weet of redelijkerwijs moet vermoeden, zulk een uitlating is vervat, aan iemand, anders dan op diens verzoek, doet toekomen, dan wel verspreidt of ter openbaarmaking van die uitlating of verspreiding in voorraad heeft;
 wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een beroep of gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 137f

Hij die deelneemt of geldelijke of andere stoffelijke steun verleent aan activiteiten gericht op discriminatie van mensen wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht, hun hetero- of homoseksuele gerichtheid of hun lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie maanden of geldboete van de tweede categorie.

Artikel 137g

- 1 Hij die, in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen opzettelijk discrimineert wegens hun ras, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Indien het feit wordt gepleegd door een persoon die daarvan een gewoonte maakt of door twee of meer verenigde personen wordt gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de vierde categorie opgelegd.

Artikel 429quater

- 1 Hij die in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf personen discrimineert wegens hun ras, hun godsdienst, hun levensovertuiging, hun geslacht of hun hetero- of homoseksuele gerichtheid wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste twee maanden of geldboete van de derde categorie.
- 2 Met dezelfde straf wordt gestraft hij wiens handelen of nalaten in de uitoefening van een ambt, beroep of bedrijf zonder redelijke grond, ten doel heeft of ten gevolge kan hebben dat ten aanzien van personen met een lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap de erkenning, het genot of de uitoefening op voet van gelijkheid van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden op politiek, economisch, sociaal of cultureel terrein of op andere terreinen van het maatschappelijk leven, wordt teniet gedaan of aangetast.

Bijlage 2: Toelichting discriminatiegronden in het Wetboek van Strafrecht

In dit rapport worden de gronden en termen gebruikt zoals die in de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht zijn vastgelegd. Hieronder volgt een korte toelichting van de gronden en de in dit rapport gebruikte categorieën.

Ras

Het woord ras is afkomstig uit het *Internationaal Verdrag inzake de Uitbanning van alle vormen van Rassendiscriminatie* (IVUR), het verdrag dat de aanleiding was voor de invoering van de discriminatieartikelen in hun huidige structuur in 1971. In navolging van dit verdrag is door de wetgever ook in de tekst van de discriminatieartikelen de term ras gebruikt, waarmee de wetgever voor wat betreft de uitleg van de term ras heeft aangesloten bij de uitleg zoals die wordt gegeven in het IVUR. Onder ras wordt volgens het IVUR-verdrag in elk geval verstaan huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming.

De grond ras is uitgesplitst naar categorieën, om zo apart in kaart te brengen welke groepen in welke mate geraakt worden door discriminatie. Door middel van deze uitsplitsing wordt getracht de aard en omvang van de ingestroomde discriminatiefeiten meer inzichtelijk te maken. De categorieën zijn *antizwart (Afrikaanse afkomst)*, *donkere huidskleur (niet van Afrikaanse afkomst)*, *blanken*, *Surinamers*, *Antillianen*, *Turken*, *Marokkanen*, *Roma/Sinti*, *andere afkomst algemeen en overige nationale of etnische afstamming*.

Antisemitisme

Antisemitisme is apart als grond opgenomen, omdat antisemitisme, wat in het strafrecht zoveel betekent als strafbare discriminatie van Joden, zowel het aspect ras als het aspect godsdienst kan behelzen. Onder de grond antisemitisme vallen uitlatingen waarmee Joden in diskrediet worden gebracht en hun waardigheid wordt aangetast. Uitlatingen over bijvoorbeeld (de politiek van) Israël zijn niet strafbaar, tenzij deze tevens discriminerende uitlatingen over Joden inhouden.

Bij (bekladdingen met) nationaalsocialistische symbolen, zoals hakenkruizen, is de interpretatie van de boodschap doorslaggevend voor de vraag in welke categorie deze worden geplaatst.

Godsdienst of levensovertuiging

Onder deze grond vallen in ieder geval alle bekende godsdiensten waarin een god centraal staat. Bij levensovertuiging moet het gaan om een fundamentele opvatting over het leven in al zijn facetten, om beginselen waarnaar men zijn leven inricht. Politieke opvattingen vallen hier niet onder, humanisme en atheïsme wel.

Homoseksuele gerichtheid

In de wettekst van artikel 137c Sr en verder staat hetero- en homoseksuele gerichtheid genoemd als discriminatiegrond. Omdat het in de praktijk vrijwel altijd gaat om discriminatie op grond van homoseksuele gerichtheid is om praktische redenen alleen deze term opgenomen in dit rapport. Bisexualiteit staat als zodanig niet genoemd in de wet, maar kan worden beschouwd als een combinatie van homo- en heteroseksualiteit.

Geslacht

De grond *geslacht* is niet opgenomen in artikel 137c Sr, maar wel in de artikelen 137d, 137e, 137f en 429quater Sr. Discriminatie wegens genderidentiteit, bijvoorbeeld tegen transpersonen, kan vallen onder de grond geslacht.

Handicap

Discriminatie op grond van lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap is sinds 2006 strafbaar gesteld. Onder handicap valt dat wat in het normale maatschappelijke verkeer als handicap zal worden ervaren. Het moet gaan om voldoende objectieveerbare handicaps, om gebreken of stoornissen die iedereen redelijkerwijs als een handicap zal ervaren.

Overige

De categorie *overige* is bedoeld voor feiten waarbij de discriminatiegrond (bij nader inzien) niet valt onder één van de hiervoor genoemde gronden.

Bijlage 3: Verklarende woordenlijst

In dit rapport worden verschillende juridische termen gebruikt die hieronder worden toegelicht. Voor alle termen geldt dat deze worden beschreven zoals deze worden gebruikt in dit rapport. Het is mogelijk dat deze termen in een andere situatie een andere betekenis hebben.

Aangifte

Het bij de politie kenbaar maken van een (mogelijk) strafbaar feit, waarbij een aangifte tevens geldt als verzoek tot vervolging van het strafbare feit. Een aangifte van discriminatie leidt tot een opsporingsonderzoek.

Antidiscriminatievoorziening (Adv)

De Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga) bepaalt sinds 2009 dat iedere gemeente haar inwoners toegang biedt tot een antidiscriminatievoorziening (adv). Een adv heeft twee wettelijke taken: onafhankelijk bijstand verlenen aan personen bij de afwikkeling van hun discriminatieklachten en de registratie van klachten.

CODIS-feit

Een afkorting voor 'commuun feit met een discriminatie-aspect'

Commuun feit met een discriminatie-aspect

Een strafbaar feit, niet zijnde een discriminatieartikel, waarbij (mogelijk) een discriminatie-aspect een rol speelt. Het is niet noodzakelijk dat dit discriminatie-aspect het motief is geweest. Het discriminatie-aspect moet één van de discriminatiegronden in het Wetboek van Strafrecht betreffen.

Discriminatieartikelen

Een wetsartikel in het Wetboek van Strafrecht dat specifiek discriminatie strafbaar stelt: namelijk artikel 137c, 137d, 137e, 137f, 137g en 429quater Sr.

Discriminatiefeit

Een (mogelijk) strafbaar feit op grond van één van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht.

Discriminatiegrond

Een grond voor discriminatie in de zin van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht: ras (huidskleur, afkomst, en nationale of etnische afstamming), godsdienst of levensovertuiging, hetero- of homoseksuele gerichtheid, geslacht, lichamelijke, psychische of verstandelijke handicap.

Discriminatiezaak

In het kader van dit rapport: een proces-verbaal dat bij het OM is ingestroomd betreffende een persoon, verdacht van een feit waar mogelijk discriminatie-aspecten aan zitten.

Discriminerende uitlating

Een uiting die mogelijk strafbaar is op grond van de discriminatieartikelen in het Wetboek van Strafrecht, of een uiting die een discriminatie-aspect in zich draagt en mogelijk strafbaar is op grond van een ander strafrechtartikel.

Feit

Een (mogelijk) strafbaar feit.

Ingestroomd feit

Zodra een strafdossier door de politie wordt overgedragen aan het OM, spreekt men van een bij het OM ingestroomd dossier. Dit rapport telt de ingestroomde specifieke discriminatie en CODIS-feiten uit al deze ingestroomde dossiers.

Maatschappelijke classificatie Discriminatie

Bij het OM is het mogelijk om aan 'gewone' delicten, niet zijnde discriminatiedelicten, een classificatie te koppelen, om aan te geven dat er mogelijk een discriminatie-aspect aan de zaak zit. De maatschappelijke classificatie 'discriminatie', kent zes verschillende categorieën: ras, antisemitisme, seksuele gerichtheid, handicap, godsdienst/levensovertuiging en overig.

Melding van discriminatie

Alle keren dat een mogelijke discriminatie kenbaar wordt gemaakt aan een organisatie die op één of andere wijze discriminatie bestrijdt. Een melding kan gedaan zijn bij de politie, maar ook bij een antidiscriminatiebureau of een andere organisatie. Een melding bij de politie heeft in principe niet tot gevolg dat een opsporingsonderzoek wordt gestart, zoals gebruikelijk is na een aangifte, maar het kan wel.

OM-strafbeschikking

Een straf opgelegd door het OM, zonder tussenkomst van een rechter. De strafbeschikking kan worden ingezet bij een aantal veel voorkomende strafbare feiten. Het is in geval van een strafbeschikking niet mogelijk om een vrijheidsbenemende straf op te leggen.

Parketnummer

Het registratienummer van een dossier zodra dat dossier bij het OM is ingestroomd en ingeschreven.

Requisitoir

De aanklacht van de officier van justitie tijdens een strafproces waarin hij de feiten op een rij zet, de visie van het OM geeft over het bewijs en op grond daarvan een bepaalde straf eist. De officier van justitie kan in het requisitoir ook vrijspraak vragen.

Tenlastelegging

In de tenlastelegging worden de strafbare feiten waar de verdachte van wordt verdacht, beschreven. De rechter beoordeelt of de feiten die op de tenlastelegging worden beschreven bewezen kunnen worden verklaard.

Transactie

De transactie is een schikking. Door het betalen van een geldsom, voorgesteld door de officier van justitie, kan de verdachte bij lichte misdrijven voorkomen dat hij voor de rechter moet komen.

ZSM-afdeling

Veelvoorkomende criminaliteit daadkrachtig, snel, passend en efficiënt aanpakken staat centraal in de ZSM-werkwijze. De afdoening van de strafzaak moet passend zijn, het slachtoffer moet recht worden gedaan en de sanctie moet zijn toegesneden op de persoon van de dader en de ernst van het delict. Bestrafing is een belangrijk element van het optreden tegen strafbaar gedrag. Ook opvang van het slachtoffer, schadevergoeding en zorg en begeleiding van de dader zijn belangrijk. Om tot de juiste mix te komen, werkt het OM op een ZSM-locatie samen met ketenpartners, politie, reclasseringsorganisaties (3RO), Slachtofferhulp Nederland (SHN) en de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK).

